

**Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická**

**Homosexuálně orientovaní lidé a jejich současné postavení v ČR:
nerovnosti a změny v postavení**

Jan Knol

**Bakalářská práce
2010**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jan KNOL**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Homosexuálně orientovaní lidé a jejich současné postavení v ČR: nerovnosti a změny v postavení**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická část 1) Vymezení pojmu homosexualita, příčiny vzniku homosexuality, 2) Společnost a změny ve společnosti v přístupu k problematice homosexuality, 3) Nerovnosti ve vztahu tradičního páru a homosexuálního páru, 4) Diskriminace homosexuálně orientovaných lidí, homofobie, právní úprava soužití osob stejného pohlaví, 5) Média a homosexualita Praktická část Kvalitativní výzkum (interview) s homosexuálními jedinci.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

AARDWEG, G. J. M. van de. Terapie homosexuality : rádce pro postižené a poradce. Praha : Hnutí Pro život ČR, 2003. ISBN 80-239-1403-0.
ANGE, Daniel. Homosexuální ... : kdo jsi? : kam jdeš?. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-049-5.
BEŇOVÁ, Kateřina. Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR. Praha : Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.
JANOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha : Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.
LAGARD SMITH, F. Hnutí homosexuálů : boj za lidská práva, nebo propaganda?. Praha : [s.n.], 2004.
STEHLÍKOVÁ, Džamila, PROCHÁZKA, Ivo, HROMADA, Jiří. Homosexualita, společnost a AIDS v ČR. Praha : Sdružení organizací homosexuálních občanů, 1995.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Martin Kocanda
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

31. března 2010

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 8. 3. 2010

Jan Knol

Poděkování:

Rád bych na tomto místě poděkoval PhDr. Martinu Kocandovi, vedoucímu mé bakalářské práce, za jeho vstřícný přístup a rovněž za cenné podněty a rady, jimiž provázel realizaci teoretické a především výzkumné části práce.

ANOTACE

Práce obsahuje teoretickou část zaměřenou na homosexualitu a homosexuálně orientované jedince. Pojednává mj. o jejich postavení v ČR, registrovaném partnerství, vztahu médií a náboženství k homosexualitě, dále o případné hrozbě diskriminace nebo o homofobním chování. Teoretická část tedy shrnuje základní poznatky homosexuální tematiky. Kvalitativní výzkum představuje praktickou část, která byla uskutečněna formou interview s homosexuálními jedinci, jejímž cílem bylo poskytnout stručný vhled do jejich životů, názorů a zkušeností.

KLÍČOVÁ SLOVA

Homosexualita; registrované partnerství; názory společnosti; AIDS; interview

TITLE

Homosexuals and their current position in the Czech Republic: Inequalities and changes

ANNOTATION

The thesis includes a theoretical part focused on homosexuality and homosexual-oriented people. It also treats of their status in the Czech Republic, registered partnership, the relationship of media and religion to homosexuality, as well as the possible threat of discrimination or homophobic behaviour. The theoretical section sums up the basic knowledge of homosexual themes. Qualitative research presents a practical part that was carried out through interviews with homosexual individuals and with the aim to provide a brief insight into their lives, opinions and experience.

KEYWORDS

Homosexuality, registered partnership, the views of society, AIDS; interview

Obsah

ÚVOD	10
1 HOMOSEXUALITA – POJEM A SYSTEMIZACE	12
1.1 Termín homosexualita	12
1.2 Homosexuální populace	13
1.3 Sexuální chování a sexuální identifikace	13
1.4 Bisexualita	14
1.5 Coming out	15
1.6 Příčiny vzniku homosexuality	16
1.7 Homosexualita a AIDS	17
2 HOMOSEXUALITA V ČESKÉ SPOLEČNOSTI	20
3 NEROVNOSTI TRADIČNÍHO A HOMOSEXUÁLNÍHO PÁRU V ČR	22
3.1 Právní úprava soužití osob stejného pohlaví	22
3.2 Homosexuálové a výchova dětí	24
3.3 Diskriminace	25
3.4 Homofobie	27
4 HOMOSEXUALITA A MÉDIA	29
5 HOMOSEXUALITA A NÁBOŽENSTVÍ	31
5.1 Odlišný pohled	31
5.2 Náboženské postoje	33
5.3 Homosexualita v církevních kruzích	34
6 GAY A LESBICKÉ ORGANIZACE	37
6.1 Příklady organizací	37
7 VÝZKUM – INTERVIEW	38
7.1 Cíl výzkumu	38
7.2 Druh výzkumu	38
7.3 Metoda získávání dat	38
7.3.1 Metoda zpracování dat	39

7.4	Výběr a popis výzkumného souboru.....	39
7.5	Výzkumná část a interpretace získaných odpovědí	39
7.5.1	Prvotní heterosexuality a bisexualita.....	39
7.5.2	Homosexualita – uvědomění, problémy, coming out	42
7.5.3	Názory a pohled na českou společnost a zákony	46
7.5.4	Zkušenosti respondentů s homofobií a diskriminací.....	49
7.5.5	Názory respondentů na vztah médií k homosexualitě.....	51
7.5.6	Homosexuální komunity a internetové servery.....	53
7.6	Závěrečné hodnocení výzkumné části	54
	ZÁVĚR	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57

ÚVOD

Homosexuálně orientovaní lidé prožívají každodenní starosti, problémy a zklamání, ale mají také své radosti a životní cíle. Jsou to tedy lidé, kteří se od heterosexuálních jedinců na první pohled nijak neliší. Hlavní odlišnost představuje pouze jejich menšinová sexuální orientace, která způsobuje rozporuplné reakce heterosexuální populace nejen v České republice, ale i jinde ve světě. Negativní postoj heterosexuálně orientovaných lidí může vycházet z jejich obavy před odlišným a neznámým.

Za několik posledních let se situace homosexuálních jedinců v České republice změnila k lepšímu, a to díky určitým krokům ze strany státu, které těmto lidem umožňují žít ve spojitosti s jejich orientací. Tyto kroky ovšem nejsou pro mnohé homosexuálně orientované jedince dostatečné. Nesmíme opomenout ani společnost, která se k otázce homosexuality již nestaví zády, ale je mnohem tolerantnější než před několika lety.

Sexualita byla, je a zřejmě i nadále bude choulostivé téma a v otázce homosexuality to platí dvojnásob. K odstranění určitého odstupu společnosti k této problematice napomáhá dostupná literatura, televizní pořady s homosexuální tematikou, filmová tvorba a filmové festivaly, diskuze a další akce pořádané na území České republiky. Tyto různorodé možnosti a činnosti napomáhají odbourávat předsudky, které i nadále v menší či větší míře přetrvávají v obecném povědomí. Gay či lesbická hnutí zase mohou pomoci homosexuálně orientovaným jednotlivcům, kterým tato orientace způsobuje osobní, psychické a jiné problémy. Je tedy důležité nadále rozvíjet debaty, poskytovat informace a nezapomínat ani na kulturní akce tak, aby se otázka homosexuality stala otevřenější a přístupnější široké české veřejnosti.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuji homosexualitě v obecné rovině, dále homosexuálním jedincům v české společnosti, vztahem médií a náboženství k homosexualitě. V praktické části bylo mým cílem získat od homosexuálních jedinců upřímné odpovědi na otázky k vybraným tématům, která jsou uvedena v teoretické části bakalářské práce.

Téma zaměřené na homosexualitu a homosexuálně orientované jedince jsem si vybral z prostého důvodu. Často se setkávám s rozdílnými názory na homosexuály od osob ve stejné věkové kategorii, ale i od osob mladších nebo starších. Jedná se o názory pozitivní, negativní, ale také neutrální. Byl jsem mnohokrát svědkem velmi přívětivého

postoje heterosexuálního jedince, který považuje homosexualitu za naprostou přirozenost. Stejně tak jsem se setkal i s přesvědčením, že homosexualita není přirozená a je léčitelná. Homofobní výpady, často ve formě verbálních útoků, neušly mé pozornosti. I přes tyto skutečnosti považuji naši společnost a mé okolí za převážně tolerantní. K postupně vzrůstající toleranci napomáhají média, otevřenější společnost a ochota občanů tuto problematiku netabuizovat. Téma homosexuality je zajímavé, aktuální a těší se pozornosti širší veřejnosti, což jsou důvody, proč jsem si právě toto téma vybral. Dále jsem se snažil nahlédnout do života homosexuálních jedinců a prostřednictvím rozhovorů získat odpovědi obsahující názory a zkušenosti „druhé“ strany, tedy přímo homosexuálů. Domnívám se, že právě to může bakalářské práci přidat na zajímavosti.

1 HOMOSEXUALITA – POJEM A SYSTEMIZACE

1.1 Termín homosexualita

Termín homosexualita, jehož autorem byl maďarský lékař Károly Maria Benkert, se začal užívat od roku 1869.

„Homosexualitou shodně s Benkertem rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví. Nositelem takového stavu je tedy *homosexuál*, buď homosexuální muž, nebo homosexuální (lesbická) žena.“¹

Osoby homosexuálně orientované jsou pohlavně (eroticky) přitahovány převážně či výlučně osobou stejného pohlaví, jejich vztahy jsou citové a mohou zahrnovat i pohlavní styk.

„Homosexualita je nepochybně zvláštní a vyhraněnou podobou milostné podmíněnosti člověka; není karikaturou této podmíněnosti, je to živá zkušenost, stejně silná účast na dramatu lidské lásky jako u všech ostatních lidí.“²

Petr Kaňka dělí homosexualitu podle pohlaví, věku a formy (na egosyntonní a egodystonní). U mužů je v současnosti nejvíce používaný termín gay, u žen lesbicismus.

Podle věku preferovaných sexuálních partnerů je u mužů označována pedofilie za preferenci dětí do 13 let, efebofilie znamená preferenci věku 15–20 let. Androfilie je termín označující sexuální preferenci dospělých mužů a gerontofilie představuje preferenci starých mužů. U žen označujeme preferenci dětí termínem korofilie, partenofilie představuje preferenci adolescentních dívek, gynekofilie znamená zaměření na dospělé ženy a graeofilie je termín označující zaměření na staré ženy.

Egosyntonní forma představuje jedince, který svou homosexuální orientaci přijal, je s ní smířen a nemá problém přiznat ji svému okolí. Naopak egodystonní forma

¹ BRZEK, Antonín, PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?*. Praha : Scientia medica, 1992, s. 19.

² JAMEK, Václav. *O prašivém houfci*. Praha : Torst, 2001, s. 8.

představuje člověka odmítajícího svou orientaci, který chce být heterosexuálem a často trpí depresemi.³

1.2 Homosexuální populace

Mnohé průzkumy týkající se sexuální orientace, jež byly v minulosti provedeny, se různí. Nejčastěji se setkáme s údaji uvádějícími 4 % homosexuálně orientovaných mužů a přibližně 1 % a více homosexuálně orientovaných žen. Průzkumy nemusí vždy odpovídat skutečnému zaměření, jež zkoumají sebeidentifikaci a sexuální chování cílové populace.

„Není zcela jisté, zda se homosexualita vyskytuje u mužů častěji než u žen, jak je na první pohled patrné z průzkumů. Roli zde mohou hrát další společenské i sexuální faktory včetně rozdílného sexuálního zrání a mimo jiné fakt, že ženská homosexualita je společensky méně nápadná než mužská. Všeobecně však platí, že mužská sexualita je zranitelnější a že muži jsou z větší míry postiženi sexuálními poruchami dysfunkčního charakteru.“⁴

V roce 1994 provedl sexuolog Weiss se svým kolektivem průzkum, jehož výsledky vykazují mnohem menší procento homosexuálně orientovaných oproti jiným západním zemím. Homosexuálně se identifikovalo 0,4 % mužů a 0,3 % žen. O své orientaci nebylo přesvědčeno 1,4 % mužů a 2,0 % žen. Na vysvětlenou bylo sexuology doplněno, že v době provádění průzkumu panovala v České republice menší otevřenost homosexuálně orientovaných jedinců a mnozí si tuto orientaci nepřiznali ani sobě samotným.

1.3 Sexuální chování a sexuální identifikace

Je důležité rozlišovat mezi pojmy sexuální chování a sexuální identifikace. „Sexuální chování odkazuje k tomu, jestli člověk praktikuje fyzické sexuální aktivity s osobou stejného nebo opačného pohlaví. Odtud pak homosexuální nebo heterosexuální chování.

³ KAŇKA, Petr. *Abeceda homosexuality*. [online]. 004, 2000 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf, str. 7.

⁴ JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha : Karolinum, 2000, s. 14.

Chování nemusí být nutně v souladu s identifikací. Tedy můžu jako muž mít sex s jiným mužem a přesto se nepovažovat za gaye.“⁵

Sexuální identifikací rozumíme pocit (sebepojetí), zda se dotyčný/á považuje za gaye, lesbu, heterosexuála, bisexuála atd. Jedinec na základě této identifikace staví svůj další citový život, hledá si partnera, zakládá rodinu. Velkou úlohu zde hraje i postoj společnosti. Tento postoj se začal měnit po roce 1989, kdy se snažil vymanit z určité netolerance a odmítání této orientace a postupně se dopracovat k jejímu chápání a akceptování. Rovněž se v této době začalo mluvit o dříve tabuizovaných tématech.⁶

1.4 Bisexualita

Termín bisexualita je méně vyjasněný, než je tomu u homosexuality. Tímto pojmem rozumíme erotickou orientaci k lidem obou biologických pohlaví, přesto že je bisexualita mnohými autory považována za tzv. přechodnou vývojovou fázi, kdy se jedinec po uplynutí určité doby přikloní k jedné ze dvou sexuálních orientací. Čeští sexuologové Brzek a Pondělíčková-Mašlová dospěli na základě svých klinických zkušeností k názoru, že bisexuálně zaměřený člověk zpravidla nebývá v jednom okamžiku přitahován oběma pohlavími.⁷

Sexuologové Weiss a Pondělíčková-Mašlová zastávají v otázce bisexuality opačný názor. Podle Weisse bisexualita neexistuje, ale existuje bisexuální chování. Z jeho zkušeností vyplývá, že muži i ženy nechtějí přijmout svou homosexuální orientaci a snaží se o její změnu v situaci, kdy mají sexuální zkušenost s příslušníky obou pohlaví. Homosexuálové v mnoha případech usilují o pohlavní styk s osobou opačného pohlaví, aby tak docílili přizpůsobení se, případně experimentují nebo hledají sami sebe. Nejdůležitější je fáze zamilování, která je přirozená a nikdo se k ní nemůže přinutit. Weiss homosexualitu považuje spíše za citovou než sexuální záležitost.

Pondělíčková-Mašlová se během své kariéry setkala s mnoha homosexuály, kteří žili bisexuálním životem, ale nebyli to bisexuálové. Důvodů se nabízí hned několik: snaha či přání mít dítě, nezkušenost, obava ze zklamání blízkých atd. Sexuoložka se setkala jen se třemi skutečnými bisexuály, jež přitahovala určitá atraktivnost mužů i žen.

⁵ NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Láska je láska : ...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. Brno : GaTe : STUD Brno, 2007, s. 3.

⁶ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 16.

⁷ BEŇOVÁ, Kateřina, et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha : Úřad vlády ČR, 2007, s. 11.

K podobnému závěru, že při sexuálním výběru bisexuálů není důležité pohlaví dotyčné osoby, ale právě atraktivita spojená se způsobem chování a vyjadřováním, došli i američtí výzkumní pracovníci v oblasti sexuologie Masters a Johnsonová.

Rozdíl v názorech obou sexuologů nalezneme i ve vyhraněnosti bisexuality. Weiss zastává názor, že bisexuálové se v průběhu života opravdu vyvíjejí k vyhraněnější homoerotické orientaci a připouštějí si svou přirozenost. Mnozí se však s touto sexualitou nesmíří, snaží se žít v souladu s většinovou orientací, a jejich život se tak nedá označit za příliš šťastný.

Pondělíčková-Mašlová považuje nevyhraněnost sexuální preference bisexuála za trvalou. Bisexuál sice může žít po většinu svého života s jedním partnerem či partnerkou, ale tato skutečnost nemění nic na jeho sexuální nevyhraněnosti. Mnozí bisexuálové nemají zájem o trvalejší vztah a ani nedisponují psychosexuálními předpoklady.⁸

1.5 Coming out

Coming out je definován jako období, kdy člověk začíná vnímat svou orientaci a její specifika. Tato vnímavost, respektive uvědomování si své orientace, začíná obvykle v období puberty či adolescence. Může však nastat i v pozdější části života, přičemž důvodů může být hned několik. Jedinec přebírá určité vzorce chování, které zavedla předchozí generace, a teprve v pozdějším věku si může položit otázku, zda tento způsob života je podle jeho cítění.

„Coming out představují dvě hlavní fáze, jež lze rozdělit do pěti bodů, kterými většinou jedinec postupně prochází a které se mohou prolínat.

1) Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:

- a) *precoming out* – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit;
- b) *vlastní coming out* – člověk pojmenuje svou odlišnost. Svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku.

2) Uspořádání života v jejím souladu:

- c) *fáze explorace* – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace;

⁸ KOUČKÁ, Pavla. Existuje bisexualita?. *Psychologie dnes*. 2006, č. 7–8, s. 29–31.

- d) *fáze partnerství* – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince;
- e) *fáze integrace* – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti.⁹

1.6 Příčiny vzniku homosexuality

„Současné vědecké poznatky nasvědčují tomu, že s biologickou predispozicí k homosexualitě se člověk velmi pravděpodobně již rodí. Vedle vlivů genetických je tato predispozice vytvářena během nitroděložního života, když se v druhé třetině těhotenství naruší utváření sexuálních center mezimozku hormonální nerovnováhou nebo jinými činiteli. Mezi ně řadíme – vedle rozmanitých toxických vlivů – také prožitý stres.“¹⁰

Hypotalamus je část mozku, která řídí mimo jiné pocity a hormonální regulaci našeho těla. Jsou v něm uloženy sexuální preference, sexuální orientace a pohlavní identita. Za důležitou je považována skutečnost, že homosexualita je vývojovou variantou hypotalamu, a nejedná se tak o poruchu.¹¹

Hypotalamus se nachází blízko části mozku nazvané talamus, která slouží jako přenosná stanice pro téměř všechny informace přicházející z vnějšího světa. Tyto informace přijímá, třídí a poté je směřuje do příslušných oblastí k dalšímu zpracování.¹²

V roce 1993 vědci Hamer a Le Vay během zkoumání pohlavních chromozomů u mužů zjistili, že na hrotu dlouhého raménka pohlavního chromozomu X se pravděpodobně nachází gen nebo geny odpovědné za homosexualitu. V mnoha případech, kdy byla u homosexuálních mužů nalezena určitá shoda alel, byli zjištěni další homosexuálně zaměření jedinci z matčiny strany. Tento fakt, že chromozom X získává syn dědičnou formou od matky, podporuje řadu dalších teorií a hypotéz z minulosti.¹³

Důležité je také zmínit psychosociální faktory a vliv rodiny ve fázi raného dětství. Je prokázáno, že příčinou homosexuality není špatné působení výchovy a okolí. Existuje

⁹ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 20–21.

¹⁰ L+G LOGOS. *Křesťané a homosexualita*. Praha : OPÁL, 1995, s. 5.

¹¹ KAŇKA, Petr, cit. 3, s. 5.

¹² BURR, Chandler. *A Separate Creation : the search for the biological origins of sexual orientation*. New York : Hyperion, 1996, s. 26–27.

¹³ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 26.

mnoho homosexuálně orientovaných jedinců, kteří vyrůstali se svými heterosexuálními sourozenci v klidném rodinném prostředí a v jejich výchově nebyly žádné zásadní rozdíly.¹⁴

Ange je toho názoru, že společenské faktory mohou mít vliv na vznik a rozvíjení této orientace. Je to například svět považující homosexualitu za naprosto normální, který může různými prostředky (reklama, film, ...) v jedinci probudit latentní tendence. Nebo to naopak může být svět, který odmítá jakoukoli odlišnost, či svět, jenž vyjadřuje podporu homosexualitě, ale zároveň ji odstrkuje do pozadí, tedy si protiřečí.¹⁵

V souvislosti s homosexuální orientací se objevily názory, zda homosexualita je, či není nemoc a jestli je možné ji léčit. Zásadní změna nastala v roce 1992, kdy byla homosexualita vyřazena z Mezinárodní klasifikace nemocí a od této doby již není označována za zdravotní poruchu. Sexuologové se domnívají, že není přirozenými a lékařskými způsoby léčitelná, jelikož je biologickou alternativou vývoje mozku, který se vyvine jako heterosexuální nebo homosexuální. Pokud se jedinec nemůže rozhodnout jaké sexuální orientace je, označí se za bisexuála.

Nemoc je v mnoha případech léčitelná, dá se měnit k lepšímu, ale může být i smrtelná. Heterosexualita ani homosexualita se změnit nedají a sami jedinci o to obvykle neusilují. Důležitá je vnitřní spokojenost jedince se svojí orientací; zde hraje důležitou roli věk, doba trvání coming outu, sociální prostředí a další vlivy.¹⁶

1.7 Homosexualita a AIDS

Onemocnění AIDS se poprvé objevilo v USA v roce 1981. Toto onemocnění způsobuje postupnou ztrátu imunity (obranyschopnosti organismu). V roce 1983 došlo k objevení viru HIV, jenž je původcem onemocnění AIDS a způsobuje ztrátu obranyschopnosti u člověka.

„Tento virus napadá v organismu zejména určitou skupinu bílých krvinek, T lymfocytů, v nichž se množí, později je i zabíjí a snižuje tak jejich počet v těle nakaženého člověka. Výrazný pokles počtu bílých krvinek, které hrají důležitou úlohu v obranyschopnosti lidského organismu, vede k selhávání imunity a rozvíjí se

¹⁴ L+G LOGOS, cit. 10, s. 6.

¹⁵ ANGE, Daniel. *Homosexuální... : Kdo jsi? Kam jdeš?*. Kostelní Vydří : Řád karmelitánů, 1995, s. 15–17.

¹⁶ KAŇKA, Petr, cit. 3, s. 4.

v onemocnění AIDS. Člověk nakažený virem HIV nemusí mít dlouhou dobu, třeba několik let, vůbec žádné zdravotní potíže. Každé, i lehké onemocnění, představuje pro organismus určitou zátěž.¹⁷

Homosexuálně orientovaní lidé, především muži, představují ohroženou skupinu vystavující se riziku onemocnění AIDS. Prvními lidmi s touto diagnózou byli právě gayové, kteří v USA a západní Evropě tvořili tři čtvrtiny všech nemocných, díky čemuž se začalo hovořit o gayích jako o rizikové skupině.

Homosexuálové proti označení vydávající je za rizikovou skupinu protestovali, protože homosexuální orientace onemocnění AIDS přímo nezpůsobuje; záleží na samotném chování jedinců. Jedním z činitelů přispívajících k nakažení AIDS je promiskuita, jež je charakteristická převážně pro mužskou část populace. Dalším faktorem jsou sexuální praktiky, které mohou způsobit přenos viru HIV. Zaručenou ochranou proti tomuto onemocnění je partnerská věrnost a zásadní formu prevence představuje používání prezervativu při pohlavním styku.

V USA a západní Evropě, tedy v zemích postižených epidemií AIDS, se začal klást důraz na sexuální výchovu a poradenství. Tato podpora prevence byla úspěšná – nárůst nových onemocnění se podařilo zastavit.

AIDS tedy nezpůsobuje homosexualita jako taková, nýbrž sexuální zvyklosti, které jejímu rozšiřování napomáhají. Zabránit šíření této nemoci lze jen tehdy, pokud dojde ke změně sexuálního chování jednotlivých homosexuálů.¹⁸

Česká společnost nebyla zpočátku dostatečně nebo téměř vůbec informována o hrozbě AIDS a jeho nebezpečí. Celospolečenské tabu týkající se homosexuality zde panovalo v osmdesátých letech a až do roku 1988 nevzniklo žádné hnutí, které by se toto tabu pokusilo prolomit. Zásadní změna se udála až na konci osmdesátých let, kdy otázka prevence AIDS a HIV začala být diskutovanějším tématem a vznikala první gay a lesbických hnutí.

„V roce 1991 byl publikován první výchovný leták o bezpečnějším sexu určený přímo pro homosexuální muže, gay časopisy rovněž přinášely zdravotně-výchovné informace. Byly provedeny prvotní pilotní studie o chování homosexuálních mužů ve

¹⁷ NÁRODNÍ PROGRAM BOJE PROTI AIDS. *Detailně o AIDS* [online]. [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.aids-hiv.cz/index.html>>.

¹⁸ BRZEK, Antonín, PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava, cit. 1, s. 98–103.

vztahu k HIV infekci. Následující rozvoj a jednotný postup umožnil další soustředění prevence v organizacích SOHO v ČR a v jeho časopisu SOHO revue.“¹⁹

¹⁹ STEHLÍKOVÁ, Džamila, et al. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha : Sdružení organizací homosexuálních občanů, 1995, s. 20.

2 HOMOSEXUALITA V ČESKÉ SPOLEČNOSTI

„Vytváření celospolečenských postojů k menšinám je komplikovaným a dlouhodobým procesem ovlivňování společenského vědomí. Podstatně se při něm uplatňují ideologické a religiózní aspekty, právní a medicínské postavení menšiny, vlastní osobní zkušenosti většiny s menšinovým jevem (vizibilita), prezentace a popularizace odborných znalostí a zkušeností a také celkové liberální či konzervativní ladění ve společnosti.“²⁰

Stehlíková popisuje zhodnocení homosexuální menšiny a jejího postavení v české společnosti z právního hlediska jako uspokojivé. Československo se stalo v roce 1961 jedním z prvních evropských států, které postupně dekriminlizovalo homosexualitu. Stalo se tak dříve než například ve Velké Británii či Německu. Vliv na tvůrce minulých zákonů měli především odborníci z řad sexuologů. Na základě § 244 trestního zákona byl pohlavní styk dospělé osoby (18 let) s osobou neplnoletou i nadále považován za trestné jednání. Zde se projevovala nerovnost ve srovnání s heterosexuálními jedinci, jejichž minimální hranice pro tolerovaný pohlavní styk je 15 let.

Janošová uvádí, že zákon z roku 1961 neznamenal konec diskriminace ani zrušení nesvobody homosexuálně orientovaných lidí. Stát především zabraňoval sdružování gayů, omezoval informovanost veřejnosti a jakékoli homosexuální projevy byly podle § 244 trestního zákona považovány za jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Zásahy ze strany státu způsobily zákaz publikování o této problematice ve veřejných médiích a do konce osmdesátých let existoval zákaz publikovat seznamovací inzeráty gayů a lesbiček. Tato situace způsobila prakticky nulovou informovanost veřejnosti a dala tak vzniknout mnohým předsudkům a nepříznivým postojům vůči homosexuálně orientovaným lidem.

Situace se začala postupně měnit po listopadu 1989, kdy 1. 7. 1990 došlo k novelizaci zákona z roku 1961. Tato novelizace přinesla zrovnoprávnění věkové hranice heterosexuálních a homosexuálních osob pro pohlavní styk na 15 let. V tomto období problematika homosexuality pozvolna proniká do vědomí širší společnosti, čemuž napomohly i organizace zastupující zájmy homosexuální menšiny na veřejnosti. Hlavní z těchto organizací se nazývá SOHO – Sdružení organizací homosexuálních občanů. SOHO je organizace čítající jednotlivá členská společenství gayů a lesbiček.

²⁰ STEHLÍKOVÁ, Džamila, et al., cit. 19, s. 14.

Její aktivity se zaměřují na prevenci a pomoc nemoci AIDS a také na humanitární oblast. Organizace začala v roce 1992 vydávat časopis SOHO revue a od té doby se homosexualita stávala stále častějším mediálním tématem. Díky tomu došlo ke zvýšení informovanosti populace a postupnému nárůstu tolerance, který se projevil především u mladší generace. Změna postojů společnosti vůči homosexualitě byla zjištěna výzkumem Sociologického ústavu, který je porovnával v letech 1988 a 1994. Pouze 2 % dotázaných hodnotilo homosexualitu negativně a klesl také počet osob žádajících trestnost z 11 % na 2 %. Snížil se i počet osob považujících ji za škodlivou odchylku či deviaci, a to z 23 % na 6 %. Nejvíce lidí (43 %) vnímalo homosexualitu jako zdravotní poruchu nebo nemoc, 3/5 dotázaných souhlasily s tehdejší myšlenkou registrovaného partnerství a téměř 3/4 dotázaných souhlasily s existencí homosexuálních klubů.

Tendence společnosti tolerovat homosexualitu je nyní na dobré cestě i přesto, že se nezvýšila ochota gayů a lesbických žen vystoupit veřejně mimo svůj velmi úzký okruh přátel. Do roku 1994 se nezvýšil ani podíl homosexuálů, kteří by znali stejně orientovaného člověka.²¹

„Zhruba od přelomu tisíciletí však dochází ke zpomalení vývoje a v některých specifických otázkách dokonce dochází k dílčímu poklesu liberálních postojů (dle výzkumů CVVM v letech 2005 a 2007 např. v postojích k manželstvím stejnopohlavních párů a k adopcím dětí těmito páry).“²²

Z průzkumu CVVM z května 2007 vyplývá rozdíl respondentů, kteří ve větším počtu (69 %) souhlasili spíše s registrovaným partnerstvím než s manželstvím pro homosexuálně orientované jedince (36 %). Adopci by umožnilo pouze 22 % dotázaných respondentů.

²¹ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 48–50.

²² BEŇOVÁ, Kateřina, et al., cit. 7, s. 44.

3 NEROVNOSTI TRADIČNÍHO A HOMOSEXUÁLNÍHO PÁRU V ČR

V České republice se i nadále objevují určité nerovnosti, které mohou homosexuálně orientované jedince znevýhodňovat ve vztahu k heterosexuálním lidem. Jedním z takových případů je uzákonění registrovaného partnerství, které neposkytuje rovné podmínky jako heterosexuálnímu páru v manželském svazku.

3.1 Právní úprava soužití osob stejného pohlaví

„Registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 239/2008 Sb., (dále jen „zákon o partnerství“). Partnerství vzniká projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství.“²³

Právní úprava obsahuje mimo dva výše uvedené zákony vyhlášku č. 300/2006, kterou se provádí zákon č. 115/2006 Sb. a již se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Rozdíl, který představuje manželství a registrované partnerství, spočívá v jejich podstatě. Osoby v manželském svazku usilují o naplnění rodičovství a výchovy dětí, kdežto svazek jedinců stejného pohlaví toto neumožňuje. Hlavní účel představuje úprava majetkových poměrů.²⁴

Partneři, kteří uzavřou registrované partnerství, nemají v případě úmrtí partnera nebo partnerky nárok na vdovský či vdovecký důchod. Zákon o dědické dani²⁵ zařazuje partnery a partnerky v uzavřeném registrovaném partnerství pro výpočet daně až do 3. skupiny. Zde nacházíme další nerovnost, která je příčinou toho, že zákon nebere na vědomí fakt společného života partnerů stejného pohlaví. Tito partneři spolu tráví volný

²³ MVCR. *Registrované partnerství* [online]. 2008 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi.aspx>>.

²⁴ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 60.

²⁵ Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších právních předpisů.

čas, budují si vlastní majetek a vzájemně si vyjadřují podporu stejně tak jako heterosexuálové.

Mnoho zemí nedisponuje právní úpravou partnerského soužití osob stejného pohlaví a z právního hlediska tak nejsou gayové či lesbické ženy ve stejnopohlavních svazcích považovány za partnera či partnerku. Situace se však v poslední době mění. Řada států umožňuje uznávat homosexuálním párům některá práva, která byla dříve určena pouze jedincům, již uzavřeli manželský svazek.

Tímto zákonem se poprvé zabývala Poslanecká sněmovna ČR již v roce 1998, avšak neúspěšně. Změna nastala až v roce 2006, kdy Česká republika přijala zákon o registrovaném partnerství a umožnila tak formalizovat svazky homosexuálů. Zákon nabyl platnosti dne 1. července 2006.²⁶

Od přijetí tohoto zákona se očekává, že „partnerské soužití by pravděpodobně přineslo tyto výhody:

- prohloubení lidských práv jedince,
- krok ke zrovnoprávnění sociální menšiny homosexuálních párů a zlepšení jejich společenského přijetí,
- stabilizace zaregistrovaných párů,
- zlepšení postavení jedince v oblasti ekonomie, v otázkách daňových a právních (dědictví, vzájemné vyživovací povinnosti, společný majetek, společné užívání bytu atd.),
- snížení kriminality,
- snížení stigmatizace,
- společnost by byla obohacena o novou formu způsobu života, pro homosexuální minoritu humánnějšího a důstojnějšího.“²⁷

Prvním dnem, kdy zákon nabyl platnosti, vstoupili do registrovaného partnerství v Ostravě dva muži (26 a 42 let). První ženy (27 a 30 let) uzavřely registrované partnerství též v obřadní síni města Ostrava. Do konce roku 2007 „uzavřelo v Česku registrované partnerství celkem 487 homosexuálních párů. Výrazně přitom převažovaly mužské páry. Osm svazků už zaniklo; v pěti případech šlo o lesbické dvojice. Možnosti legálně uzavřít svazek využilo 353 mužských a 134 ženských párů.

²⁶ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 26–29.

²⁷ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 61.

Ve čtyřech desítkách případů byl partner či partnerka ze zahraničí. Šlo hlavně o cizince ze Slovenska, ale také z Ázerbájdžánu, Tchaj-wanu, Izraele, Mexika, Kazachstánu, Arménie, Nizozemska, USA a Kanady.²⁸ Tři roky od nabytí zákona (stav k 1. 7. 2009) se počet registrovaných párů zvýšil na 780.

3.2 Homosexuálové a výchova dětí

Výchova dětí homosexuálními páry v naší společnosti stále naráží na mnohé předsudky a odpor. Část populace stále přemýšlí nad tím, zda je, či není tato varianta pro děti vhodná, případně jestli jim nemůže uškodit. Podle sexuologa Jaroslava Zvěřiny není společnost oprávněna se domnívat, že by výchova homosexuálním párem mohla dítěti nějak ublížit nebo ho poškodit.

Garčicová z občanského hnutí Stejná rodina, usilujícího o zrovnoprávnění lesbických a gay rodin, uvádí, že v České republice již existují mnohé případy, kdy děti vychovávají stejnopohlavní páry, a vše je v souladu se zákonem. Jednou z možností, jak vychovávat dítě, je rozhodnutí o svěření do pěstounské péče. To však znamená nepříznivou situaci pro partnera biologického rodiče dítěte. Ten má povinnost podílet se na jeho výchově, avšak ve skutečnosti na něho nemá žádná práva. V praxi to znamená, že po případném ukončení partnerského vztahu nemají partner ani dítě jistotu v dalším shledávání. V případě úmrtí biologického rodiče by dítě mohlo být odňato od jeho partnera a svěřeno do péče širší rodiny, případně do ústavní péče, a to bez ohledu na jeho známé prostředí.²⁹

V posledních letech byly provedeny mnohé výzkumy s cílem zjistit, zda děti homosexuálních párů měly nějaké problémy v oblasti formování pohlavní a sexuální identity nebo v oblasti psychického vývoje. Žádný relevantní výzkum toto nepotvrdil. Zahraniční průzkumy uvádějí skutečnost, že i stejnopohlavní páry jsou schopny zajistit dítěti řádné rodinné prostředí, respektive dítě nemusí vyrůstat jen v tzv. tradiční rodině. Je důležité si uvědomit, že děti potřebují především stabilní rodinné prostředí, čemuž v mnohých zemích – ČR nevyjímaje – brání legislativa. Právní předpisy České

²⁸ *Zákon o registrovaném partnerství už využily stovky párů* [online]. 2008 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/zakon-o-registrovanem-partnerstvi-uz-vyuzily-stovky-paru-poh-domaci.asp?c=A080129_190207_domaci_miz>.

²⁹ KAVKA, Martin. *Homosexuální adopce: ano, nebo ne?* [online]. 2008 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.magazin.cz/laska-a-sex/2048-dovolili-byste-homosexualum-adoptovat-deti>>.

republiky uvádějí, že v otázce svěření dítěte do péče biologickému rodiči nesmí být bráno v potaz, zda žije se stejnopohlavním partnerem, či nikoliv.

Česká republika poskytuje každému muži a ženě možnost adopce bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Pokud však jedinec vstoupí do registrovaného partnerství, ztrácí podle zákona možnost adopce jak registrovaný pár, tak i homosexuálně orientovaná osoba. Zde vidíme další zásadní nerovnost – manželskému páru toto právo zůstává, ale homosexuální dvojici po vstupu do registrovaného partnerství zanikne.³⁰

3.3 Diskriminace

Za diskriminaci je považováno nerovné zacházení, které je z právního hlediska rozděleno na dva druhy – na přímou a nepřímou diskriminaci. Přímou diskriminací rozumíme znevýhodněné jednání s osobou či osobami, jež jsou nositeli určitého rysu, kterým se vyznačují. Jedná se o věk, pohlaví, původ, náboženské vyznání, zdravotní postižení, sexuální orientaci, rodinný stav apod. Tento druh diskriminace je snadno rozpoznatelný, protože dotyčný si skutečnost, že je s ním neoprávněně zacházeno, obvykle uvědomí z již uvedených důvodů.

S nepřímou diskriminací se setkáme tehdy, pokud na základě určitého předpisu, ustanovení nebo praxe dojde k znevýhodnění určité skupiny oproti jiné. Příkladem skupin ohrožených nepřímou diskriminací mohou být ženy, Romové, starší osoby, gayové nebo lesbičky a další. Nepřímá diskriminace se prokazuje složitěji, jelikož není zjevná a jedinec si jí nemusí být vědom.³¹

Úplný zákaz diskriminace z důvodu odlišné sexuální orientace je obsažen například v Listině základních práv a svobod³², jež vychází z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod³³ (čl. 14) a podle níž se řídí Evropský soud pro lidská práva sídlící ve Štrasburku.

Pracovně právní oblast upravuje rovné zacházení s homosexuálními jedinci jako povinnost a umožňuje jim případnou soudní ochranu. Jsou jimi mj. zákon

³⁰ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 31–32.

³¹ ŠTĚPÁNKOVÁ, Martina. Co je to diskriminace? In NEUMANNOVÁ, Radka. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR*. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2006, s. 8.

³² Čl. 3 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*.

³³ Č. 209/1992.

o zaměstnanosti³⁴ a služební zákon³⁵, výslovně zakazující diskriminaci například z důvodu zmíněné odlišné sexuální orientace.³⁶

Podle Olgy Pechové diskriminace „může mít podobu omezení přístupu k základním lidským právům, zaměstnání, bydlení či veřejným službám. Může se také projevovat obtěžováním či pronásledováním. Extrémním případem jsou pak takzvané zločiny z nenávisti (hate crimes), kdy dochází k násilným útokům motivovaným nesnášlivostí k dané skupině obyvatel.“³⁷

Pechová dále uvádí postoje euroamerické civilizace k homosexuálně orientovaným lidem. Domnívá se, že k homosexualitě jsou více tolerantní ženy než muži, lidé s vyšším vzděláním spíše než s nižším, lidé bez náboženského přesvědčení a lidé z větších měst než z menších obcí. Z hlediska věku je tolerantnější mladší populace než starší, ovšem lidé do 20 let tvoří výjimku. Ti jsou méně tolerantní než lidé ve věkovém rozmezí 20–30 let. Důvodem může být nejistota týkající se jejich orientace a nejistota ve vymezení identity.

Výzkum zaměřený na diskriminaci lesbických, gay, bisexuálních a transgender lidí zjistil, že 12 % respondentů se s ní setkala v zaměstnání a 25 % respondentů mělo zkušenost s obtěžováním na pracovišti. Dalších 13 % respondentů se setkala s diskriminací ve službách.

Na počátku ledna 2007 byl v České republice zaznamenán pouze jediný úspěšný soudní spor homosexuálního občana související s diskriminací. Toto nízké číslo může mít hned několik příčin, a to neschopnost řešit diskriminaci soudní cestou z určité obavy, nedostatečná informovanost o diskriminaci a o právních prostředcích, kterými se oběti mohou bránit. Dalším odrazujícím faktorem může být i pomalost českých soudů, jež se netýká pouze diskriminace homosexuálních lidí, ale i dalších skupin obětí. Gayové a lesbické ženy mají na rozdíl od jiných menšin jisté specifikum v možnosti skrývat svou sexuální orientaci. Pokud u nich dojde k diskriminaci, mohou v novém prostředí opět splynout s většinovou společností.³⁸

V roce 2003 byl na území ČR proveden průzkum zaměřený na diskriminaci, který se uskutečnil za finanční podpory Evropského společenství v rámci programu Phare

³⁴ § 4 zákona č. 435/2004 Sb.

³⁵ § 80 zákona č. 218/2002 Sb.

³⁶ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 23.

³⁷ PECHOVÁ, Olga. *Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?* [online]. c2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <<http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace.html>>.

³⁸ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 45–46.

(decentralizovaná zahraniční pomoc). „Z průzkumu vyplynulo, že klima pro život g/l minority v České republice je jedno z nejvstřícnějších v Evropě, dá se říci, že i v celém demokratickém světě. Česká společnost není homofóbní, i když se s homofóbními projevy, především extrémistů a lidí s osobními problémy, setkáváme. Hlavním nepřitelem g/l minority je nyní ona sama. Zbytečně setrvává v alibistickém strachu. Zbytečně lže okolí a právě těmito postoji proti sobě zbytečně popuzuje.“³⁹

3.4 Homofobie

Homofobie je neopodstatněná obava z homosexuálně orientovaných lidí a nepřátelskost vůči nim. Plyne z pocitu, že vše menšinové znamená špatné nebo nebezpečné. Homofobie může vycházet z předsudků jednotlivých osob, ale i z ideového systému (pravicový extremismus, náboženský fundamentalismus).⁴⁰

„Homofobie zdaleka nespočívá jen ve fyzickém napadání či vulgárních urážkách. Daleko podstatněji, a pro naši společnost i příznačněji, homofobie sídlí a je nebezpečná především ve své diskurzivní, mnohdy i velmi kultivované, rovině. Zatímco rasismus je u nás již dlouho na seznamu nežádoucích společenských jevů, a jeho i velmi skryté projevy dokážeme čím dál snadněji rozšifrovat a odsoudit, homofobie je uznávaná jako zcela přijatelné vyjádření individuálních postojů a etických hodnot.“⁴¹ Práva homosexuálů nejsou otázkou osobních názorů mnohých českých zákonodárců, ale především otázkou lidských a občanských práv. Tento nepříznivý jev může být složité rozpoznat. Lidé obávající se homosexuality hovoří o zdánlivé toleranci, vstřícnosti, o respektu. Vrcholem pak je odmítnutí legitimity homosexuality a lidské identity, srovnávání se s nimi, že „oni“ nejsou „my“, atp.

„Homofobie má podle Weinberga (1973) vyjadřovat iracionální nepohodu, obavu či úzkost při pomyšlení na gaye nebo objevení se těchto pocitů v přítomnosti homosexuálů. Dnes je termín homofobie častěji užíván obdobně jako výrazy sexismus, rasismus, šovinismus, antisemitismus, tedy k označení negativních postojů k menšinám. V tomto směru je jeho etymologie nepřesná a zavádí k nesprávné psychopatologizaci sociálního jevu. Implikuje náhled na ty, kteří trpí homofobií jako na

³⁹ PROCHÁZKA, Ivo, HROMADA, Jiří. *DISKRIMINACE 2003 (průzkum EU)* [online]. 2003 [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW: <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>>.

⁴⁰ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 44.

⁴¹ SOKOLOVÁ, Věra. *Proč pořád ten strach?: Homofobie jako vyjádření individuálního postoje* [online]. 2006 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/27690.html>>.

oběti, nikoli jako nositele názorových, politických a religiozních postojů a jim odpovídajícímu chování.“⁴²

Mezi projevy homofobie mohou patřit i fyzické útoky, častější způsob však představují vulgární verbální projevy. Jedná se zejména o posměšky, vydírání, pomluvy aj. Homofobie se objevuje i v zaměstnání (tzv. mobbing) a může se dotýkat i rodinných příslušníků či jiných blízkých.

Existuje mnoho důvodů, proč lidé nechtějí bojovat proti homofobii. Jak již bylo uvedeno, identita homosexuálů není – na rozdíl od mnoha jiných utlačovaných skupin – známa ihned po jejich narození. Jednotlivec může v průběhu fáze coming outu získat tuto roli v kterékoli etapě svého života. Jedním ze způsobů boje proti tomu je odstranění propasti mezi označení „my“ a „oni“.⁴³

Určitým druhem projevu homofobie je internalizovaná homofobie. „Internalizovaná homofobie je sebezáchovná emoce homosexuálů spojená s přijetím vlastní homosexuality a odlišnosti. Jedná se o posttraumatický stresor z druhé fáze coming-outu, který je během dalších fází coming-outu odstraňován. Homosexuální identita každého jedince je konstrukcí heteronormativity, a proto lze říci, že společnost do značné míry určuje, jaké psychické a osobní problémy homosexuál má.“⁴⁴

Smith se domnívá, že žádný strach z homosexuality neexistuje a že homofobie nepředstavuje motiv odporu k hnutí za práva gayů. „Nikdo se nebojí toho, co homosexuálové provádějí ve svém soukromí. Nikdo se nebojí své vlastní „tajemné“ sexuality, jako kdyby se měl jednoho rána probudit a náhle zjistit, že je homosexuální!“⁴⁵ Zároveň však přiznává, že určitá nenávist vůči homosexuálně orientovaným lidem existuje. Taková nenávist přichází od nejnižší vrstvy, která je schopna se vybit na těch, již jsou pro ně na nižší úrovni než oni sami. Smith dodává, že chová nelibost vůči hnutí homosexuálů, ale strach a nenávist z homosexuálů nemá.

⁴² *Postoje společnosti k homosexualitě, homofobie* [online]. [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=35>>.

⁴³ SMITH, Barbara. Homophobia: Why bring it up?. In ABELOVE, Henry, et al. *The lesbian and gay studies reader*. New York : Routledge, 1993, s. 100.

⁴⁴ BLAHA, Milan. *Obrazar* [online]. 2006 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <<http://konference.web2.cz/obrazar/abstrakty.phtml>>.

⁴⁵ SMITH, LaGard. *Hnutí homosexuálů : Boj za lidská práva, nebo propaganda?*. Praha : [s. n.], 2004, s. 23.

4 HOMOSEXUALITA A MÉDIA

Mediální situace osob s homosexuální orientací se v posledních letech změnila. Výraznou změnu jsme mohli zaznamenat na televizních obrazovkách i plátcích kin, neboť filmoví tvůrci se v příbězích začali zabývat mj. komplexními vztahy homosexuálů.

Za mainstreamová vizuální média můžeme v naší republice označit základní televizní kanály, několik dostupných kabelových stanic, nezávislou a mainstreamovou evropskou či světovou filmovou tvorbu, ale i ne zcela mainstreamová vizuální média, kterými jsou fotografie, komiksy, počítačové hry, webové portály, klipy apod. Tato vizuální média mohou zásadním způsobem napomoci gayům a lesbickým ženám ke zlepšení jejich postavení v naší společnosti.

Velmi významnou roli v této oblasti sehrála po roce 1989 Česká televize, jejíž zásluhou se začaly vysílat filmy s homosexuální tematikou; minulý režim podobné filmy zakazoval. Po opatrných začátcích, kdy snímky tohoto žánru byly vysílány až v pozdních večerních hodinách, nastala postupná změna a Česká televize již několik let téměř pravidelně vysílá i celovečerní filmy (např. *Hra na pláč*, *Philadelphia*, *Kdyby zdi mohli mluvit 2*, ...). Vliv veřejnoprávní televize je patrný i v dnešní době, kdy se podílí na vzniku tematických dokumentů a pořadů. Mezi takové patřil například pořad *LeGaTo*, „pravidelný pořad České televize o komunitách leseb, gayů a transsexuálů. Pořad představoval kombinaci zpráv ze života jednotlivých komunit, představení zajímavých osobností, akcí, literatury, okruhů aktuálních témat a fenoménů, které jednotlivé komunity propojují (coming out, identita, rodičovství, homofobie, diskriminace atd.). Hlavní téma jednotlivých dílů pořadu především rozebírá mýty, které se na téma sexuálních menšin nabalují.“⁴⁶ Na tento pořad navázal televizní magazín *Q*, který se rovněž věnuje této menšinové orientaci, vztahem k životu a otevírá diskuze na témata, jež se stále považují za jistá tabu.

V českých kinech se objevuje především zahraniční americká tvorba, kterou můžeme v mnoha případech označit za kvalitní. V nedávné minulosti byly natočeny filmy, jež byly za svůj scénář nebo herecké obsazení oceněny filmovou cenou Oscar.

⁴⁶ *LeGaTo* [online]. 2005 [cit. 2009-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.partnerstvi.cz/fa-legato/>>.

Jedná se o snímky *Kluci nepláčou* (1999), *Hodiny* (2002) a *Zkrocená hora* (2005).⁴⁷

K určitému pokroku došlo i v současné české kinematografii, kde je tato tematika (byť jen částečně) také reflektována například ve filmu *Pusinky* (2007).

Zároveň nesmíme opomenout ani festivalovou scénu, která má v naší republice silné zastoupení. Homosexuální tematikou se zabývá například festival *Jeden svět*⁴⁸, jehož vznik se datuje k roku 1999. Od roku 2003 se pravidelně zabývá i otázkami homosexuální identity a podílí se na vzdělávacích projektech, které napomáhají ke zvýšení tolerance ve většinové společnosti. Dále se jedná o festival *Febiofest*⁴⁹, kde se rovněž promítají filmy s homosexuální tematikou, a festival *Mezipatra*⁵⁰. Poslední zmiňovaný festival je zcela specifický svým absolutním zaměřením na téma homosexuality. Velmi zajímavý údaj nabízí složení návštěvníků, jehož necelou polovinu tvoří heterosexuálové.

Mezi další média řadíme denní tisk, který se sice tématem homosexuality příliš nezabývá, ale ani ho nezavrhuje. S tímto tématem se častěji setkáme v tzv. lifestylových magazínech.

Literatura zabývající se homosexuální orientací má své zastoupení spíše v zahraniční tvorbě, ovšem publikace s touto tematikou vydávají i někteří čeští autoři. Množství této literatury – jak odborné, tak krásné – je přesto i nadále považováno za nedostatečné.⁵¹

⁴⁷ SOKOLOVÁ, Věra. *Mediální obraz leseb a gayů*. Brno : STUD, 2006. Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích, s. 3–7.

⁴⁸ <http://jedensvet.cz/>

⁴⁹ <http://www.febiofest.cz/cs/>

⁵⁰ <http://www.mezipatra.cz/>

⁵¹ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 7, s. 48–49.

5 HOMOSEXUALITA A NÁBOŽENSTVÍ

Mnozí věřící se domnívají, že Bůh se v Bibli staví proti homosexualitě a zavrhuje ji. Bible však odmítá sobecké zneužívání sexuality a podle Písma má pohlavní život lidí vyjadřovat odevzdání a přijímání mezi životními partnery na všech úrovních. Za smilstvo, a po mravní stránce špatné, je považováno veškeré násilí, neúcta k lidské důstojnosti a jakákoli forma prostituce. V Bibli však není jednoznačně psáno nic o pohlavním životě osob stejného pohlaví, který symbolizuje lásku mezi nimi.⁵²

Homosexuální věřící lidé zažívají osobní rozpor mezi svou vírou a cítěním. Tento rozpor se může dít ve fázi coming outu, kdy posuzují sami sebe podle své víry a jejich zásad. Přiznání si své odlišné orientace je – zvláště v otázce křesťanství – specifické a pro jedince není jednoduché.⁵³

5.1 Odlišný pohled

Richard Cohen uvádí názor, který je v rozporu s vědou: „Jestliže se někdo cítí být sexuálně přitahován k osobě stejného pohlaví, není to způsobeno biologickými nebo genetickými faktory, ale vývojovou poruchou.“⁵⁴ Cohen popisuje čtyři základní fáze uzdravení se z homosexuality následovně:

1. fáze: Přechodné období (terapie chování)

V první fázi nezáleží na věku, ale na přání změnit se. Je velmi pravděpodobné, že mnozí se již o změnu pokusili, ale neuspěli. V této fázi jsou nejdůležitější tři úkoly: odvrácení se od současného sexuálního chování, seznam pomocných kontaktů a budování osobní hodnoty, kterou lze najít ve vztahu k Bohu.

2. fáze: Terapie vzniku poruchy

Cohen ze svého pozorování usoudil, že homosexuálové nemohou nalézt tělesný ani duchovní klid. Pro uzdravení postiženého je důležité sebepoznání, musejí se vytvořit podmínky pro vnitřní spokojenost a mír, soulad těla i ducha a pro pochopení nitra

⁵² L+G LOGOS, cit. 10, s. 9–10.

⁵³ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 77.

⁵⁴ COHEN, Richard. *Homosexualita a možnost terapie*. In LAUN, Andreas. *Homosexualita z katolického pohledu*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2003, s. 83.

vlastního srdce. Druhá fáze zahrnuje čtyři úkoly: rozšíření pomocné sociální sítě, pocit důstojnosti k Bohu, rozvíjení a posílení schopností (rozhodnost, komunikace a postup řešení problémů) a počátek uzdravení „vnitřního dítěte“ (vlastní identifikace, pocity, potřeby).

3. fáze: Uzdravení homo-emocionálních zranění

Ve třetí fázi jsou u osoby hledány a odhalovány příčiny náklonnosti k homosexualitě, následuje uzdravení zranění a naposledy se naplní dosud nenaplněné citové potřeby s osobou téhož pohlaví ve zdravém mezilidském vztahu. Tím jedinec objevuje svou pohlavní identitu v její celistvosti. Tato fáze spočívá ve formě práce na sobě a na vnitřním uzdravení a je potřeba splnit čtyři úkoly: pokračování v úkolech předchozí fáze, odhalení příčin svých homosexuálních zranění, schopnost odpouštět a přijmout vlastní zodpovědnost a rozvíjet vztahy s osobami téhož pohlaví.

4. fáze: Uzdravení heterosexuálních zranění

Stejně jako ve třetí fázi, i ve čtvrté fázi musejí být zjištěny příčiny a uzdravena zranění. K naplnění heteroemocionální potřeby dochází po obrácení od náklonnosti. Jedinec je poučen o charakterových rozdílech žen a mužů. Závěrečná fáze obsahuje tyto úkoly: pokračování v úkolech druhé fáze, zjištění příčin heterosexuálních zranění, schopnost odpouštět a přijímat vlastní odpovědnost, vztahy k osobám jiného pohlaví, ctít ho a rozumět mu.

Také o homosexuální lásce panují různé názory. Jedním takovým je, že mezi homosexuály se láska v pravém slova smyslu nevyskytuje.

„Protože tato láska není opravdovou láskou, jakou může být láska mezi mužem a ženou (bohužel ne vždy je), nebo jakou je láska v normálních přátelstvích. Čím je ve skutečnosti: adolescentní sentimentalitou – sekundární zamilovaností a erotickým toužením, něčím, co je zcela zaměřeno na sebe.“⁵⁵

⁵⁵ AARDWEG, Gerard. *Terapie homosexuality : Rádce pro postižené a poradce*. Praha : Hnutí pro život, 2003, s. 41.

5.2 Náboženské postoje

Janošová rozděluje náboženské postoje a projevy vůči homosexualitě na čtyři přístupy:

1) Přístup zavrhuující – trestající

Tento přístup je spíše extrémní a setkáme se s ním v menší míře než s ostatními. Podle Písma je homosexuální i homoerotické zaměření nepřijatelné. Zavrhuující – trestající způsob spočívá v přesvědčení homosexuálního věřícího, aby se těchto pocitů vzdal, vyznal se ze své hříšnosti a pokusil se o změnu sexuální orientace, která by byla důsledkem duchovní přeměny jeho osobnosti.

V situaci odmítnutí této změny může být jedinec vyloučen z komunity. Takový postoj zastávají fundamentalistické skupiny a sekty, které odmítají jakoukoli debatu na toto téma.

2) Přístup zavrhuující – netrestající

Tento postoj nezavrhuje homosexuální osoby, ale homosexuální akty, které jsou chápány jako nepřirozené. Takové stanovisko zastává především katolická církev, jež ho popsala ve svém katechismu. „Účelem katechismu je předložit uspořádaný a souhrnný výklad podstatných a základních složek katolického učení, jak o víře, tak o morálce, a to ve světle Druhého vatikánského koncilu a celkové tradice církve.“⁵⁶

Východiskem může být manželství, celibát doplněný modlitbou, vlastní disciplínou a duchovní radou stejně orientovaných křesťanů. Podpora homosexuálního přátelství nastává, pokud mezi dvojicí není sexuální vztah. Tento způsob vedení života se však příliš neosvědčil.

3) Přístup přijímací s omezením

Jedinci ztotožnění s tímto postojem si jsou vědomi, že ne všichni lidé homosexuálního zaměření mohou dosáhnout ideálu v oblasti lidské existence. Heterosexualita nemusí být ideálem pro každého z nás.

⁵⁶ *Katechismus katolické církve* [online]. c2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <<http://katechet.cirkev.cz/katechismus-katolicke-cirkve.html>>.

4) Plně přijímací postoji

Poslední přístup má pro homosexualitu plné pochopení. Chápe ji jako Boží plán stvoření, kde homosexuálové symbolizují jednu z mnoha rozmanitostí stvoření a jejich projevy považuje za zcela normální a přirozené. Zastánci tohoto postoje souhlasí s umožněním právní podpory těmto párům. Navrhují, aby církev umožnila nějakou formu obřadu pro pár, který se rozhodne pro společný život. Tím může být požehnání.⁵⁷

5.3 Homosexualita v církevních kruzích

Římskokatolická církev zaujala k této problematice oficiální stanovisko v roce 1975. Téhož vydala dokument „Prohlášení kongregace pro učení víry“, jenž je rozveden v listu „Pastorace homosexuálních osob“ určeném biskupům. V dokumentech je mimo jiné obsaženo, že se odlišuje homosexuální cítění od homosexuálních aktů (odst. 2). Homosexuální orientaci tak zcela nezavrhuje, ale současně ji považuje za objektivně neřádnou, protože má tendenci k homosexuálním aktivitám (odst. 3).

Lidská sexualita se může odehrávat pouze v manželském svazku a jiný pohlavní styk je nemorální, zabraňující dosažení osobního štěstí (odst. 7).

Mnozí věřící katolíci považují homosexualitu za neškodnou, čehož si je vědoma i sama církev. Tito katoličtí věřící si zřejmě neuvědomují, že její praxe ohrožuje specifikum a právo rodiny (odst. 9).⁵⁸

Biskup Andreas Laun uvádí, že homosexuální ideologie se dostala do církevních kruhů, katolické nevyjímaje. „Jsou to především dvě myšlenky, které jí připravují cestu:

- Mnoho křesťanů si myslí, že jim má být projevna lítost a zjednána náprava, kterou může být pouze uznání homosexuálů. Konečně přece i Ježíš vždy stál na straně utlačovaných, jak se křesťanům nediferencovaně a nepřetržitě říkalo a říká.
- Oproti dřívější etice církve se teď přiznává význam i sexuální lásce. Homosexuální milování musí být mravně dobré, každopádně tehdy, pokud je založeno na nějaké stabilitě podobné manželství.“⁵⁹

V evangelickém společenství se objevují dvě nesourodé skupiny, které mají rozdílné názory. Evangelíci se od katolíků příliš neliší. Mají společnou „křesťanskou víru - (navazující na židovskou) v jediného dobrého Boha, který v Ježíši Kristu sestoupil na

⁵⁷ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 81–85.

⁵⁸ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 86–87.

⁵⁹ LAUN, Andreas, cit. 54, s. 225–226.

zem, aby zachránil (spasil) člověka, který se od Boha odvrátil. Odlišnosti mají několik podob. Katolíci mají více centralizované vedení v čele s jedním papežem, evangelíci oproti tomu jsou více decentralizovaní. Podstatu křesťanské víry mají společnou - víru ve spásu skrze Ježíše Krista. Odlišnosti jsou zejména v úctě ke svatým a k Marii, kterou evangelíci neuznávají jako relevantní.⁶⁰

První skupina souhlasí s homosexuálním partnerstvím a homosexuálně orientované jedince připouští k úřadu pastora. Druhá skupina vyžaduje biblický řád pohlaví, který je uveden v jejich „Schladmingerském prohlášení“. Prohlášení obsahuje teze, že homosexualita odporuje Boží vůli a nesmí jí být požehnáno, protože podstata manželství se nachází v jasné rozdílnosti obou pohlaví. Hlavní proud evangelictví míří jiným směrem. Dokládá to například podpisová akce zaměřená na vyjádření solidarity s homosexuálními kolegy farářů a farárek, která proběhla ve württemberské evangelické církvi. Solidaritu vyjádřila třetina z celkového počtu farářů a farárek, konkrétně 802. Podle vedení církve není přijatelné, aby spolu žili na faře jako páry, a proto takové soužití omezuje.⁶¹

Slezská církev evangelická vydala k otázce homosexuality následující stanovisko: „Na téma homosexuality se vyjadřuje proto, že zdroje z nichž čerpá, obsahují materiál, který se o homosexualitě vyjadřuje a vztahuje se k ní, dále z toho důvodu, že své vyjádření považuje za součást svého misijního poslání být světlem v tomto světě a v neposlední řadě chce využít práva pozvednout svůj hlas, jak je v demokratické společnosti pravidlem.

Vztah církve k homosexuálům:

- a) Homosexuální odchylka od stvořitelského určení je uložena pastoraci církve, která se také obrací proti znevažování dotčených jedinců.
- b) Pastorační pomoc musí obsahovat povzbuzování k důvěře v Ježíše Krista, který každého člověka miluje a svou proměňující vykupitelskou mocí ho chce zachránit.
- c) Církev musí mít promyšlené duchovně, koncepčně i odborně psychologicky fundované a láskyplné doprovázení lidí s touto sexuální orientací, a to s jasným

⁶⁰ *Evangelíci a katolíci - rozdíl?* [online]. 2008 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://otazky.vira.cz/otazka/Evangelici-a-katolici-rozdil.html>>.

⁶¹ LAUN, Andreas, cit. 54, s. 226–227.

záměrem vytvořit pro ně kvalitní uzdravující společenství.“⁶²

V anglikánské církvi je toto téma diskutováno od sedmdesátých let. V roce 1988 vyjádřilo 29 biskupů svůj nesouhlas k myšlence, že odlišná pohlavní orientace má vliv na výkon služby v církvi. V roce 1991 byl církvi vydán dokument označující soužití homosexuálního páru za přijatelné.⁶³

Roku 1998 se konala Lambethská konference⁶⁴ o oficiálním postoji anglikánské církve k homosexualitě. I přes tvrdé a nekompromisní reakce některých zúčastněných, mezi něž patřil například biskup John Shelby Spong – bojovník za ordinaci homosexuálních teologů, se většina biskupů vyjádřila pro biblicko-tradiční nauku. Rezoluce obsahovala doporučení konference, aby církev sepsala zprávu podsekcí o lidské sexualitě, vyjádřila vědomí o existenci homosexuálně orientovaných lidí s ujištěním, že těmto budou naslouchat a že jsou milováni Bohem.⁶⁵

⁶² SCEAV. *Stanovisko SCEAV k otázce homosexuality* [online]. 2006 [cit. 2010-01-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.sceav.cz/stanoviska-cirkve/stanovisko-sceav-k-otazce-homosexuality/strana-2.html>>.

⁶³ JANOŠOVÁ, Pavlína, cit. 4, s. 90.

⁶⁴ Konference biskupů světového anglikánského společenství.

⁶⁵ LAUN, Andreas, cit. 54, s. 227–228.

6 GAY A LESBICKÉ ORGANIZACE

Gay organizace působící v České republice nevyvíjejí téměř žádnou politickou nebo osvětovou činnost; mezi její hlavní aktivity patří pořádání diskuzí, sportovních a výletních akcí, atp. Tyto organizace disponují omezeným počtem členů, a proto nemusí mít trvalejší charakter. To pak může způsobovat komplikace při mapování jednotlivých organizací (komunit) a jejich vývoje v jednotlivých otázkách.

6.1 Příklady organizací

Jediná politická organizace, jež se spolupodílela na vzniku zákona o registrovaném partnerství, byla Gay a lesbická liga⁶⁶. Po schválení zákona však došlo k určitému útlumu činnosti této organizace. Mezi další významné organizace patří STUD⁶⁷, která se zabývá organizováním filmového festivalu Mezipatra. Ostatní organizace se zaměřují na seniory (M-klub Lambda), věřící občany (Logos), náctileté (GaTe) a mnohé další.

V současnosti již existují i webové projekty. Pro lesbické a bisexuální ženy je určen webový portál bengales.cz, který se v posledních letech stal velmi vyhledávaným. Portál uveřejňuje informace z politického a kulturního života a obsahuje i texty dlouhodobého charakteru. Pro gaye neexistuje webový portál, který by byl komplexní a obsahoval informace o stavu české gay komunity. Mezi často vyhledávané webové stránky patří 004.cz, kluci.cz a novější projekty pinkstar.cz a kluci.info.⁶⁸

⁶⁶ <http://www.gl.cz/gll-uvod/>

⁶⁷ <http://www.stud.cz/>

⁶⁸ BEŇOVÁ, Kateřina, cit. 4., s. 64–67.

7 VÝZKUM – INTERVIEW

7.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem kvalitativně orientovaného výzkumu je získat přehled o dosavadním životě vybrané skupiny gayů a lesbiček. V tomto ohledu se bude jednat zejména o jejich individuální zkušenosti – s přijetím ve svém okolí – a rovněž o jejich názory na současnou českou společnost. Cílem je také nenucenou a přirozenou formou kladení otázek nahlédnout do života homosexuálů.

7.2 Druh výzkumu

Pro svůj výzkum jsem zvolil kvalitativní metodu – interview. Tato metoda prováděná u homosexuálně orientovaných respondentů má splnit hlavní cíle výzkumu.

7.3 Metoda získávání dat

Zvolenou metodou výzkumu je kvalitativní rozhovor. Tato metoda umožňuje prohlubovat a rozvíjet dialog v závislosti na konkrétní situaci, a tím získat pokud možno upřímné odpovědi. Data byla sbírána přímým dotazováním mužů a žen považujících se za homosexuálně orientované. Tito jedinci buď žijí v páru se stejnopohlavním partnerem, nebo jsou svobodní.

Veškerá interview byla zaznamenávána nahrávacím zařízením. Všichni účastníci výzkumu byli o pořizování záznamu na diktafon předem informováni. Byli rovněž srozuměni s podmínkami nahrávání a o výsledné zvukové stopě (nahrávce). Ta bude sloužit pouze pro účely tazatele, k doslovné citaci odpovědí a k porovnání získaných informací, zkušeností a názorů jednotlivých respondentů. Zvuková nahrávka nebude nikde zveřejněna a nebude umožněn její poslech dalším osobám bez výslovného souhlasu účastníků interview. Nikdo z respondentů si nepřál uvést jakékoliv osobní údaje mimo jméno a věk, a to z důvodu možného prozrazení jejich identity.

Diktafon byl umístěn na viditelném místě, avšak tak, aby jím respondenti nebyli rušeni a nikterak nepřekážel v rozhovoru.

7.3.1 Metoda zpracování dat

Uskutečněná interview byla z diktafonu přehrána do PC. K danému tématu byly přepsány odpovědi všech účastníků rozhovorů a poté byl proveden souhrn a porovnání odpovědí tak, aby mohla být zjištěna případná shoda či rozdíl v názorech, zkušenostech atp. Poté bylo provedeno doslovné citování vybraných odpovědí, přičemž cílem bylo podat objektivní přehled o respondentech a jimi poskytnutých informací k dané tematice, ať už se shoduje, nebo rozchází s ostatními jedinci.

7.4 Výběr a popis výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru proběhl po předchozí domluvě s homosexuálně orientovanými lidmi, již souhlasili s poskytnutím interview pro výzkumnou část této bakalářské práce. Právě oni se stali bezpochyby nejdůležitější součástí kvalitativního výzkumu.

Výzkum probíhal v období od 22. ledna do 3. února 2010 v pěti městech České republiky. Celkový počet respondentů byl deset a jejich věkové rozpětí se pohybovalo od 19 do 36 let.

Interview se zúčastnilo šest mužů a čtyři ženy. Žádný z respondentů rozhovor předčasně neukončil a ani nevyjádřil výhrady ke způsobu provádění interview nebo k otázkám.

7.5 Výzkumná část a interpretace získaných odpovědí

7.5.1 Prvotní heterosexualita a bisexualita

Naprostá většina dotazovaných respondentů žila zpočátku heterosexuálně. Vypovídací hodnotu má i fakt, že prvotní heterosexuální vztahy byly krátkodobého trvání. Dotazovaní považovali partnery opačného pohlaví spíše za kamarády:

„No tak samozřejmě, že jsem heterosexuálně žila, ale tak prostě jsem si říkala, že to není ono a je to takový divný. Nic to se mnou neřálo a myslela jsem si, že to tak má být, protože každý říkal: Máš kluka, to je fajn... Jinak to byly všechno krátkodobý vztahy. Kluka jsem brala jako kamaráda, měla jsem ho tak ráda. Nic víc.“¹

¹ Nikola (19), 22. 1. 2010

„Já jsem začínala s klukama, ale nikdy jsem neměla vážnější vztah s klukem. Vždycky to bylo takový chození jako že dva tři měsíce a někdy ani to ne.“²

„Můj první vztah byl heterosexuální a ten byl pozdějc, protože jsem si něco zažila v dětství, a ten byl o tom, že jsem chtěla poznat, jaký to je s klukem. Nebyla jsem zamilovaná, ale líbil se mi. Nakonec jsem ho po třech měsících opustila. Jo, pak jsem měla ještě v podstatě dva vztahy s klukama a pak byl ještě s jedním, a ten byl taky takovej krátkodobej... Byla jsem taková, že jsem nehledala tolik jakoby ty vztahy no, že jsem byla spíš taková kamarádká.“³

Dva respondenti odpověděli, že měli vážnější vztah s osobou opačného pohlaví:

„První vážnější vztah byl v sedmnácti letech a s ní mám dokonce i jedno dítě. Ten vztah trval necelej rok... Byl to asi jen tenhle vážnější vztah.“⁴

„Já jsem měla dokonce už před svatbou. Ta měla být asi v mých 24 letech. Byla jsem zasnoubená, ale pořád jsem o tom přemýšlela a nakonec jsem z toho vycouvala. Bála jsem se toho, ale musela jsem to udělat. Asi bych trpěla a nebyla bych šťastná... Trvalo to asi 3 roky. Měla jsem ho ráda, ale začalo se se mnou něco dít... Asi půl roku před tím ukončením vztahu jsem si něco uvědomila, že se se mnou něco děje. Ty city a tak jsem začala cítit ke svý známý. Od té doby jsem o svý orientaci začla uvažovat.“⁵

Pouze v těchto konkrétních situacích se ukázalo, že tito dva respondenti považovali svůj vztah za vážný. Z jednoho vztahu vzešel potomek a v druhém došlo k zasnoubení. Zde trval vztah tři roky a byl tak podle získaných odpovědí dotazovaných nejdelší, respektive co se týče prvotního heterosexuálního vztahu. Zbýlých osm respondentů nepovažuje své minulé heterosexuální vztahy za vážné, a to z různých důvodů.

V rozhovoru například uvedli, že necítili lásku, vztah jim nepřinášel uspokojení (citové, sexuální, ...), pouze experimentovali atp. Svě homosexuální orientace si byl od začátku vědom pouze jeden dotazovaný⁶.

Kromě tohoto respondenta všichni ostatní odpověděli, že žili bisexuálně, nebo se za bisexuála považovali. Většina z dotazovaných uvedla, že v bisexuální fázi byla více přitahována stejným pohlavím:

² Zuzka (29), 23. 1. 2010

³ Olina (31), 23. 1. 2010

⁴ Lád'a (36), 31. 1. 2010

⁵ Pavla (27), 2. 2. 2010

⁶ Martin (28), 1. 2. 2010

„V týchle fázi jsem si potřeboval uvědomit, co jsem vůbec zač... Žena se stávala pro mě nulovou, byla pro mě taková chladná a bral jsem ji spíš jako kamarádku. U toho chlapa se u mě projevilily city a dost silný... Pro mě to bylo i o tom svěřování se.“⁷

„Já jsem si říkala, že budu bisexuální, že se mi líbí chlap i ženská. Rozdíl jsem v tom nedělala. Pak teda postupem času už to bylo jinak. Začala jsem se víc dívat po holkách a tak vůbec. Holky mi přišly víc zajímavější a o klukách jsem ve smyslu vztahu v budoucnu už nepřemýšlela... Měla jsem víc důvěru k nim než ke klukům.“⁸

„Jo, cítil jsem to, ale nebylo to takový jako ke klukovi. Jemu se taky můžu víc svěřit, což holce nemůžu.“⁹

Z těchto odpovědí lze usoudit, že pro mnohé se bisexualita stala jakýmsi přechodem k homosexuálnímu způsobu života. Dotazovaní také cítili ke stejnému pohlaví více důvěry než k opačnému pohlaví. Tato skutečnost se objevila ve všech případech kromě dvou:

„Za bisexuála jsem se považoval a ještě o tom občas přemýšlím, ale myslím si, že mám jasno... Kluka dokážu mít hodně rád, ale s holkou to bylo složitější. Líbily se mi takový ty krásný typy holek, pro mě nedosažitelný. Ty mě přitahovaly sexuálně... Samozřejmě, že jsem měl vztah i s holkou, ale to už jsem se díval i po klukách. V tomhle období jsem se začal považovat za bisexuála, ale netrvalo to dlouho... Věřil jsem víc holkám, kamarádkám. Pro mě byly jako zpovědnice. Kámošům bych to neřekl...“¹⁰

„Dokázala jsem a dokážu ocenit hezkou holku i kluka. S tou holkou jsem taková víc svá než s tím klukem, ale zas je beru jako dobrý kamarády... Prostě jim zas v některých věcech věřím víc, že jo. Holkám moc ne... Jo tak radši se svěřuju kámošům, protože to berou v pohodě.“¹¹

Ze získaných odpovědí respondentů lze tedy odvodit, že si prošli bisexuální fází k homosexuálnímu způsobu žití. Během různého časového období se měnila jejich sexuální preference a city k osobám opačného pohlaví, což se poté projevilo ve vztahu ke stejnopohlavním jedincům.

⁷ Radek (24), 31. 1. 2010

⁸ Pavla (27), 2. 2. 2010

⁹ Jirka (23), 23. 1. 2010

¹⁰ Lukáš (22), 3. 2. 2010

¹¹ Nikola (19), 22. 1. 2010

7.5.2 Homosexualita – uvědomění, problémy, coming out

Postupné uvědomování si své orientace, které může přivodit i psychické problémy, probíhá u jedinců v různém věkovém období. Psychické obtíže mohou vzniknout z obavy a nejistoty z budoucího života či z fáze coming outu, jež bývá pro většinu homosexuálů velmi složitým procesem. Převládá v něm strach z nepochopení či odsouzení ze strany jejich okolí, především rodiny. Ne každý, kdo si svou homosexuální orientaci přiznal, o tom dokázal mluvit se svými blízkými. Tato fáze může trvat pár týdnů, měsíců či dokonce i několik let.

Následující přepisy byly získány z odpovědí na otázky o homosexualitě, o období uvědomování si odlišné sexuální orientace, coming outu a o případných problémech spjatých s touto orientací, atd.:

„Uvědomila jsem si to asi tak v sedmnácti... Říkala jsem si, asi fakt to tak bude, že holky mě berou víc než ty kluci... Tak samozřejmě nejbližší okolí a kámoši, ty to věděli a potvrdilo se to pak. Rodina to neví, ale asi to tuší. Já myslím, že jo... Brala jsem to úplně normálně, tu homosexualitu tenkrát. Já v tom nedělám takhle rozdíly. Přijde mi to úplně normální.“¹²

„Asi v patnácti nebo šestnácti jsem na chatě poznala jednu holku, která mi byla sympatická a měly jsme stejný jakoby názory, a do ní si myslím, že jsem se zamilovala... Nikdy jsem jí to nedala najevo, ale vždycky jsem chtěla být v její přítomnosti a tam jsem už začala přemýšlet o tom, že se mi líbí i ženy... Bála jsem se jí něco říct a myslím si, že to poznala. Zdálo se mi taky, že ke mně něco cítila, ale nikdy k ničemu nedošlo... V těch 15–16 letech jsem cítila, že to je něco, co se nemá jakoby, že se mi líbí holka, se neříká snadno. Řekla jsem to teprv až před rokem, když jsem byla 3 roky ve vztahu s přítelkyní. Byla jsem z toho nervově špatná, tak jsem to řekla celý rodině, což bylo hrozný. Já jsem to první řekla mámě... máma byla úplně v pohodě. Ta to prý i tušila. To mi spadl i kámen ze srdce, ale zároveň to byl i pořádný stres říct to ostatním. Pak jsem to teda řekla i tátovi. Ten řekl, že by mě radši viděl s klukem, ale že je to na mně. Postupně jsem to řekla i dalším... Byla jsem v krizi a špatně jsem jedla... Neptali a neptaj se na to, ale berou to. Vážný vztah mám teď, od mých 27 let... V 15 letech jsem o tom nikde neslyšela, ale mluvila jsem o tom s holkama na střední...“¹³

¹² Nikola (19), 22. 1. 2010

¹³ Olina (31), 23. 1. 2010

„Úplně jsem si to na 100 % uvědomila, když jsem se do jedné holky zamilovala, a to bylo ve 23 letech. Trošku mi to trvalo, než jsem si to přiznala, a pak jsem to prostě cítila, že ji miluju, a tak jsem si to uvědomila, že jsem schopná se zamilovat do holky... Bála jsem se toho. Hlavně jsem se bála toho to říct nahlas. Řekla jsem to dokonce jí po roce a její reakce byla překvapivá... Rozbrečela se a asi proto, aby mě neztratila, ale já jsem ji ujistila, že po ní nic žádat nebudu. Věděla jsem totiž, že je heterosexuální... Vztah jsem nakonec měla s ní, ale bylo to opravdu jen o tom sexu, protože ona byla pořád heterosexuální. Chtěla to asi zkusit s holkou, experimentovat, ale nebylo to o tom, že by byla lesbička nebo bisexuální. To trvalo asi půl roku, ale pak jsem se ale zamilovala do nynější přítelkyně a jsem s ní až do teď... Sexuálně mě uspokojí víc holka. Líbí se mi to s ní víc než s klukem... Jako první jsem to řekla kamarádce. Rodičům jsem to neřekla doteď, ale chystám se. Je to strašně těžký... Bojím se, že je asi zklamu a stydím se... Řekla jsem to ale svým sestrám. Starší byla trošku v šoku, ale nebyla zas tak překvapená. Mladší sestra byla v šoku, ale teď už v pohodě, smějem se a dobrý... Když jsem začla přemýšlet o své orientaci, tak jsem to nebrala jako něco špatného. Mluvilo se o tom celkem často.“¹⁴

„Uvědomil jsem si to asi ve 20 a vlastně si to i přiznal. Bála jsem se svěřit mámě, chvílku mi to trvalo a dával jsem jí to i občas najevo. Když jsem jí to pak říkal, tak si to prý i myslela, že na ty kluky jsem... Já se s tím nijak nesusvěřuju, ale ví to jen ta rodina a kamarádi... Nejdřív jsem to odsuzoval, byl jsem proti tomu, ale pak jsem to bral už normálně. Už to neodsuzuju, protože každý se narodí jinak. Je to prostě přírodou, ale je to boj pro ty rodiče. To je to nejhorší... Nebojoval jsem proti tomu. Měl jsem občas divnej pocit, když jsem se třeba probudil a tak, ale teď už mi to nevádí.“¹⁵

„Je to asi 2 roky zpátky, kdy jsem si to přiznal a měl jsem první zkušenost s klukem... Bála jsem se to říct. Nejdřív jsem to řekl kámoškám ve škole. Ty si to prej myslely. Doma jsem to řekl mamce, ale bála jsem se. Byla teda trošku v šoku, ale pak nakonec v pohodě. Táta to nebral tak dobře, takže mamka brečela a byla z toho smutná. Teď už je naštěstí v pohodě... Oddychl jsem si hlavně u mámy, ale u táty jsem nevěděl, co udělá a tak.“¹⁶

„V 18 jsem o tom začal přemýšlet. Udělal jsem to, že jsem to zkusil s ženou a ty city pro mě otevřel až muž. Já ve svých 18 letech jsem to oznámil svým rodičům, oznámil

¹⁴ Zuzka (29), 23. 1. 2010

¹⁵ Jírka (23), 23. 1. 2010

¹⁶ Ondra (20), 23. 1. 2010

svým kamarádům... Maminka jenom čekala, kdy s tím přijdu. Pro tatínka to bylo těžký. Ten se se mnou nebavil půl roku skoro a pro kamarády to bylo tím, že se vytříbili... U rodiny jsem se bál, že to vezmou špatně, ale teď to je dobrý... Já jsem si byl pak už tak jistej, že jsem to ze sebe potřeboval spíš dostat... Mně to vadí, když se s tím někdo tají. Beru to na veřejnosti, ano. Některý lidi k tomu mají odpor, jiní ne. Chci ale, aby okolí a kamarádi o mně věděli, že jsem gay... Když občas potkávám ty lidi, tak spíš dávají klobouk dolů přede mnou a jsou rádi, že jsem to řekl a že ani rodiče se za mě stydět nemusí.¹⁷

„V 15 až 16 letech jsem si myslel, že nejsem ani tak gay, ale jako že se mi líbí i kluci. To jsem začal o tom přemýšlet. Definitivně jsem si to uvědomil asi v těch 23 letech... Ze začátku jsem to skrýval, to je samozřejmost. Pak v těch 26 letech jsem to řekl rodině a byl jsem vyděděn. Zhruba na rok a půl skončila komunikace úplně. Odstěhoval jsem se do Prahy a bylo hotovo. Maminka pak ať přijdu zpátky, že si o tom popovídáme, a pak to bylo už normál. Přátelé to přijali velice schopně a ještě byli rádi, že jsem to řekl... Homosexualitu jsem tenkrát vnímal úplně normálně. Bral jsem to tak, že to ke mně patří.“¹⁸

„Ihned jsem měl partnery pohlaví stejného... Prvního partnera jsem měl někdy v 18, ale uvědomění bylo už někdy na základce, samozřejmě. Už na druhém stupni jsem věděl, že spolužáci jsou zajímavější pro mě než spolužačky. Nemám žádný traumatický vzpomínky na ty první roky. Strach jsem měl tak napůl... První jsem to řekl spolužačce, a to bylo až někdy v 15. Řekl bych až právě. Když vidím dnešní mládež, která se s tím prakticky už chvástá, tak bych řekl, že z dnešního pohledu to je pozdě. Kamarádka byla ráda, že jsem jí to řekl, a ještě mi poděkovala... Rodina přišla na řadu až po několika letech. Řekl jsem to někdy po 20. roce života. Dodnes to ví z rodičů jenom matka, protože s otcem nejsme v kontaktu běžně, a sestry. Jejich reakce byla kupodivu pozitivní... Bál jsem se, ale pak jsem zjistil, že jsem to mohl říct už dávno... První vztah jsem měl v těch 18 nebo 19 a ten trval pár měsíců. Vážnějších vztahů jsem měl tři. Momentální trvá dva a půl roku a je úplně o něčem jiném. Ten život je úplně jinej. To jsou hodnoty, který člověk do té doby nepoznal a ani netušil, že něco takového může bejt.“¹⁹

¹⁷ Radek (24), 31. 1. 2010

¹⁸ Lád'a (36), 31. 1. 2010

¹⁹ Martin (28), 1. 2. 2010

„Že jsem lesbička, jsem si začala postupně uvědomovat kolem těch 23 let nebo tak podobně... Jo, bála jsem se to říct. Přece jenom okolí na mě pohlíželo jako na heterosexuála, takže jsem se s tím prala. Řekla jsem to rovnou, když jsem zrušila svatbu. Bylo mi to už celkem jedno, ale šok to byl pro všechny a hlavně pro rodinu. Rodiče mě začali ignorovat a sourozenci taky. S těma to bylo pak dobrý. Nakonec i s rodičema, i když se s nima o tom vůbec nebavím... Se svojí přítelkyní jsem asi dva roky a je to můj jedinej vztah s holkou.“²⁰

„No tak že jsem nejspíš na kluky, tak to jsem si uvědomil kolem plnoletosti. Nebál jsem se týhle orientace, ale bojím se to říct rodině. Ještě jsem to nikomu neřekl. Řekl jsem to jen kamarádce, která to přijala bez námitek, ale dál se s tím nešířím. Bojím se toho, ale chtěl bych to říct. Prostě to v sobě dusím... Nejvíc se bojím reakce a odmítnutí rodiny. Vážný vztah jsem měl zatím jeden, ale ten skončil, protože to neklapalo.“²¹

Z poskytnutých informací lze usoudit, že fáze uvědomování si sexuální orientace probíhala u některých již na základní škole a u dalších ve fázi dospělosti.

Dotazovaní ve třech²² případech uvedli, že během procesu uvědomování si své homosexuality nepocítli obavu z této orientace a nepřinesla jim ani žádné psychické problémy. Sedm dotazovaných mělo z této orientace obavu. Ta vznikla především z důvodu budoucího coming outu, respektive sdělení informace o homosexuálním zaměření své rodině, přátelům a širšímu okolí. Žádné jiné obavy ze své sexuální orientace respondenti nepocítli.

Fáze coming outu proběhla v některých případech velmi pozitivně, jinde se dotazovaní setkali s jistým odporem a nepochopením spíše ze strany rodiny (rodičů). Ti, kteří se po odhalení pravdy o své sexualitě setkali s nepochopením rodiny, mají v současné době vztahy s rodiči i sourozenci urovnány. Respondenti se během fáze coming outu neseťkali s negativními reakcemi svých přátel, ale naopak s pochopením a uznáním.

Dotazovaní v období uvědomování si své orientace (příp. v období, kdy začali o své orientaci přemýšlet) nepovažovali homosexualitu za „špatnou“ a ani o ní jako o něčem nevhodném nepřemýšleli. Pouze jeden dotazovaný smýšlel o homosexualitě negativně a zpočátku ji dokonce odsuzoval.

²⁰ Pavla (27), 2. 2. 2010

²¹ Lukáš (22), 3. 2. 2010

²² Nikola (19), Radek (24), Martin (28)

7.5.3 Názory a pohled na českou společnost a zákony

Většina respondentů považuje současnou českou společnost za tolerantnější než v minulosti. Podle nich je nejvíce tolerantní mladší generace, přibližně od 15 let. Střední generace byla také označena za poměrně tolerantní, ale starší generace už nikoliv:

„Mladší generace je s tím už tak smířená, že prostě tam není žádný problém. Střední generace, kam zapadám už i já, tam v takových 70 % už je to taky v pořádku, a horší je už ta starší generace. Ta si myslím, že nás ještě odsuzuje.“²³

„Jak která věková kategorie a na jakých místech. Ty teenage to berou normálně. Do těch 30–40 let to je taková směs a těm starším se už to nezdá, protože žili v jiný době.“²⁴

„Podle mě to mladá generace bere normálně. Občas si ty mladší z toho dělají srandu, ale už v 15 letech se s tím setkávají a určitě o tom slyšeli, takže to berou. Je to pro ně normální věc... Pak asi do těch 40 let to ještě respektují, ale je to různý. Podle mě už po těch 50 letech ty gaye nebo lesbičky neberou normálně, protože to moc tenkrát neznali a teď tohle téma jde mimo ně.“²⁵

Ve dvou případech dotazování vyslovili názor, že česká společnost pohlíží na homosexuály – a homosexualitu všeobecně – nepřírozně:

„Prostě si na to furt nezvykli. Homosexualita je tady už od pradávna, ale oni na to ještě nejsou zvyklí, aby tady sledovali na ulici držet se dva kluky nebo dvě holky. Pořád by tam byly nějaký ty pohledy a předsudky, že to není jako normální.“²⁶

„Tady to je podle mě pořád takový jiný než jinde ve světě. Tam to berou normálně, ale tady je to takový napůl, ale pořád nic moc... Lidi na to koukaj jako na něco nenormálního a taky to i odsuzujou, takže se ti homosexuálové bojí vyjít s tím napovrch... Určitě to je lepší než třeba před deseti rokama, ale naše společnost potřebuje ještě asi čas.“²⁷

Tato respondentka spolu s dalším dotazovaným zastává názor, že česká společnost více toleruje jako pár dvě lesbičky než dva gaye:

„Pro většinu lidí jsou pochopitelnější dvě ženy než dva muži. Nevím proč, ale je to stejný pomalu.“²⁸

²³ Lád'a (36), 31. 1. 2010

²⁴ Nikola (19), 22. 1. 2010

²⁵ Lukáš (22), 3. 2. 2010

²⁶ Zuzka (29), 23. 1. 2010

²⁷ Pavla (27), 2. 2. 2010

²⁸ Radek (24), 31. 1. 2010

„Všimla jsem si, že holky-lesbičky jsou brány ve společnosti víc než gayové. Je to asi pro ně lepší varianta než dva muži.“²⁹

Registrované partnerství považují všichni dotazovaní za důležitý krok České republiky. Ti, kteří uvažovali nebo uvažují o registrovaném partnerství, prokázali částečnou znalost práv:

„Já si myslím, že to smysl má v tom, že když se právě ty lidi zaregistrujete, tak má lepší přístup k tomu druhému... Když je třeba v nemocnici, tak ho může navštívit a tak... Já bych byl v budoucnu pro vstup do registrovaného partnerství.“³⁰

„Pro mě to má jedinou výhodu, a to když se zaregistrujeme a něco se stane partnerovi, tak můžu vidět jeho zdravotní stav v nemocnici a naopak.“³¹

Mnozí dotazovaní si uvědomují rozdílnost registrovaného partnerství oproti manželskému svazku. Například jedna respondentka se k této problematice vyjádřila takto:

„Neznám to do detailů, jaký ty práva jsou, ale myslím si, že to není stejný jako manželství. Myslím si, že by to tak mělo být, aby měli stejná práva partneři v registrovaném partnerství jako heterosexuální manželé.“³²

Celkem šest dotazovaných nepovažuje registrované partnerství za nezbytné, ačkoliv všichni s jeho uzákoněním souhlasí:

„Těžko říct, jestli bych do toho vstoupil. Já mám hrozně rád svobodu, ale těžko říct. Momentálně o tom neuvažuju, ale nevylučuju to.“³³

„Já jsem říkal, že spěchat nikam nebudu, že v dnešní době není o co stát. Já to vidím z pohledu mámy, že je rozvedená a koukám se na to úplně jinak, když jsem z neúplný rodiny. Naši se rozvedli, dřív se mlátili a neměl jsem dobrý dětství... Neříkám ne, ale zatím nechci. Je to jenom o papírech a nic víc.“³⁴

„Asi bych nevstoupil, protože to je asi zbytečný. Klidně bych dokázal žít bez nějakýho papíru, kterej stejně k ničemu moc zatím není... Určitě je dobře, že ta možnost pro ostatní je, ale já bych do toho asi nešel.“³⁵

²⁹ Pavla (27), 2. 2. 2010

³⁰ Ondra (20), 23. 1. 2010

³¹ Láďa (36), 31. 1. 2010

³² Zuzka (29), 23. 1. 2010

³³ Martin (28), 1. 2. 2010

³⁴ Jírka (23), 23. 1. 2010

³⁵ Lukáš (22), 3. 2. 2010

Osm respondentů by hodnotilo případnou možnost adopce a její uzákonění Českou republikou jako přínos a vyjádřili by tomuto kroku podporu. K adopci nemají žádné výhrady a umožnili by ji jak lesbičkám, tak i gayům. Podle jejich vyjádření je adopce homosexuálními páry mnohem přijatelnější variantou než nechat děti vyrůstat v dětských domovech:

„Přitom tolik dětí žije v dětských domovech, který by tu lásku braly. Jestli to budou dva kluci nebo dvě ženy, tak to jim je jedno, ale musí mít hlavně zázemí a vědět, že ty lidi mají toho človíčka prostě rádi.“³⁶

„Měli by ji schválit zákonem, tu adopci, aby byla ta možnost adopce pro dvě holky nebo dva kluky. Je to mnohem lepší než být v dětském domově. Každý dítě má nárok na život s maminkou, tatínkem nebo s homosexuálními rodiči.“³⁷

Dva respondenti vyjádřili nejistotu nad adoptí dítěte párem dvou gayů. Jejich nejistota pramení z pochyb o poskytnuté výchově svěřenému dítěti. Dotazovaní by naopak vůči adopci dítěte lesbickým párem neměli výhrady:

„Jsou páry, kterým bych automaticky svěřil dítě na výchovu, ale jsou páry, kterým bych to nesvěřil ani náhodou. Mají úplně jiný pohled na svět, takže já to mám takový rozpolcený. Nesvěřil bych je převážně gayům. Lesbičkám skoro všem, protože vlastně ta žena vychovává to dítě.“³⁸

Mnozí si také myslí, že děti adoptované stejnopohlavními páry by se již nemusely setkat s šikanou a nepochopením ze strany spolužáků a okolí:

„Teď si myslím, že ty děti už kolem 15 let se o tom víc baví a myslím si, že je i víc gayů a lesbiček vidět, takže ta nová generace za těch 15–20 let to bude vnímat úplně jinak. Myslím si, že ty jejich děti budou vychovávat jinak a budou to tím pádem i tak brát. Podle mě teda ano, ale až v budoucnosti.“³⁹

„Myslím si, že to bude do budoucna prospěšný, že nebudou mít nějaký ty předsudky. Ty děti na to budou už zvyklý.“⁴⁰

„Ta mladší generace na to kouká jinak a hlavně pro ně už je to normální věc... Tak když se bude o tom normálně mluvit, tak už brzy to budou brát jejich kamarádi jako normální záležitost, ale taky dost záleží na postoji rodičů.“⁴¹

³⁶ Radek (24), 31. 1. 2010

³⁷ Zuzka (29), 23. 1. 2010

³⁸ Lád'a (36), 31. 1. 2010

³⁹ Olina (31), 23. 1. 2010

⁴⁰ Ondra (20), 23. 1. 2010

⁴¹ Pavla (27), 2. 2. 2010

Menší část respondentů naopak uvedla, že děti se i nadále mohou setkávat s nepříznivou reakcí jejich okolí:

„Třeba ve třídě by se ty děti mohly setkat se šikanou. Nemusí to tak bejt, ale může. Podle mě jo, když se ostatní spolužáci dozví, že má dva táty nebo dvě mámy. Horší by to bylo asi u těch dvou otců... Děti si prostě dělaj srandu a to dítě by to nemuselo snášet dobře.“⁴²

Dotazovaní by se případné adopci v budoucnu nebránili, avšak jedna respondentka uvedla, že by chtěla mít své vlastní dítě formou umělého oplodnění:

„Chci si prožít těhotenství, takže bych si asi zvolila to umělé oplodnění než adoptovat dítě, ale ještě je na to čas a nespěchám... Uvidím podle situace a dalšího rozhodnutí.“⁴³

Mezi respondenty převládá pozitivní názor na právní úpravy České republiky zaměřené na problematiku týkající se homosexuálních občanů. Tyto úpravy hodnotí jako krok správným směrem, ale i přesto je považují –ve srovnání s manželstvím – za nedostatečné. Právě z tohoto důvodu by podle nich měla být některá práva (práva v registrovaném partnerství, adopce atd.) zákonem znovu upravena.

7.5.4 Zkušenosti respondentů s homofobií a diskriminací

Těsná nadpoloviční většina respondentů se během svého života nesetkala s žádnou formou útoku (slovního, fyzického), a dokonce nikdo z nich nebyl na základě své sexuální orientace diskriminován:

„Žádný slovní útoky jsem na svoji osobu neměla. Možná to bude tím, že se víc stýkám s lesbičkama a gayi. V práci to o mně nevědí, ale myslím si, že kdyby to o mně věděli, tak asi nic říkat nebudou, ale spíš mezi sebou.“⁴⁴

„V práci to o mně vědí, ale žádný problém nemám, takže diskriminace určitě žádná... Nikdo mě nějak neurazil, že bych byl gay, takže s tím taky nemám zkušenosti.“⁴⁵

„Nesetkala jsem se s tím, takže jestli mi někdo nadává za zády, nelíbí se mu to, tak je to jeho problém. Žiju si svůj život a tím to pro mě končí. Jestli se mu to nelíbí, tak ať se o mě nestará... Nevím ani o nikom, že by mu někdo řekl nějakou nadávkou.“⁴⁶

⁴² Lukáš (22), 3. 2. 2010

⁴³ Pavla (27), 2. 2. 2010

⁴⁴ Olina (31), 23. 1. 2010

⁴⁵ Lád'a (36), 31. 1. 2010

⁴⁶ Nikola (19), 22. 1. 2010

Celkem čtyři dotazovaní se setkali s ústní formou útoku (přímý slovní útok nebo pomluva). Respondenti v situaci přímého verbálního útoku na jejich osobu tento útok ignorovali a dále se jím nezaobírali. V jednom případě však respondentka odešla ze zaměstnání z důvodu pomluv, které měli na svědomí její spolupracovníci:

„Já konkrétně jsem se s tím setkala tenkrát, když jsem to řekla té první lásce. Ona byla moje kolegyně, byly jsme kamarádky, všude jsme spolu chodily a tak. Pak se začaly objevovat pomluvy, že jsme lesby... Pak mě to přestalo bavit. Chtěla jsem odejít z práce, protože jsem to těžce nesla. Ta kolegyně se pak přestala se mnou asi na měsíc bavit... Z práce jsme odešly nakonec obě a od té doby už jsem se s tím nesešla.“⁴⁷

„Setkal jsem se s tím hodně často, ale já ho sice zaregistruju, ale tím stylem, že se otočím a usměju se a zase se otočím zpátky. Prostě takovýhle lidi ignoruju, protože pro mě jsou to lidi, který nevědí, co se teď děje se světem, že tohle je prostě normální. Třeba jako v USA, kde to berou normálně. V tomhle je Česká republika ještě pozadu, respektive ty lidi.“⁴⁸

„Akorát jednou na parkovišti na nás něco křičeli dva kluci, ale to nemá cenu řešit. Nejlepší je to nechat bejt, protože se to pak akorát může ještě zhoršit.“⁴⁹

Jeden respondent se setkal s přímým fyzickým útokem od člena rodiny a další respondent uvedl, že jeho bývalý přítel byl fyzicky napaden. Jak vyplynulo z rozhovorů, tyto útoky byly vedeny z důvodu odlišné sexuální orientace: „Jo, jednou mě napadl švagr v rodině. On je Slovák a nemůže se s tím smířit, protože je silně věřící, takže to nemohl pochopit. Teď se s tím musel smířit. V té rodině je to trochu komplikovanější... No, bylo to fyzický, takže to bylo takový nečekaný.“⁵⁰

„Zrovna můj bývalý přítel se s tím setkal, ale to už jsme spolu nebyli. Kamarádili jsme spolu, ale nezažil jsem to aktuálně. Setkali jsme se, když byl čerstvě po útoku... Domnívá se, že to bylo kvůli jeho orientaci, protože byl v malém městě a tam si ho ta skupinka asi vyhlídla... Bránil se a šel na pohotovost, ale jestli to dál řešil třeba s policií, tak to si už fakt nepamatuju.“⁵¹

Z rozhovorů tedy vyplynulo, že dotazovaní se s diskriminací ve svém nejbližším okolí dosud nesešli. Toto zjištění je velmi příznivé. Naopak nepříznivé je zjištění, že

⁴⁷ Zuzka (29), 23. 1. 2010

⁴⁸ Radek (24), 31. 1. 2010

⁴⁹ Ondra (20), 23. 1. 2010

⁵⁰ Jírka (23), 23. 1. 2010

⁵¹ Martin (28), 1. 2. 2010

čtyři respondenti se setkali s projevy homofobie. Ve většině případů se jednalo o slovní útok, ale jeden respondent se setkal také s fyzickým útokem, a to ze strany rodinného příslušníka, a jeden dotazovaný uvedl zkušenost svého bývalého přítele, který se stal dokonce obětí skupinového fyzického útoku. Všichni respondenti však veškeré slovní útoky ignorovali a dále se jimi nezabývali.

7.5.5 Názory respondentů na vztah médií k homosexualitě

Všichni respondenti v poslední době zaznamenali film s homosexuální tematikou vysílaný v televizi; jednalo se téměř vždy o zahraniční film. Nejčastěji uváděli snímek Zkrocená hora, Philadelphia, Ptačí klec atd. Tři respondenti zhlédli český film s názvem Venkovský učitel. Mnozí zastávají názor, že filmová tvorba věnovaná této problematice je spíše věrohodná a homosexuálům neškodí. Přesná polovina dotazovaných zná pořad Q, ale vesměs ho pravidelně nesleduje. Pouze dva respondenti by uvítali více takových pořadů a filmů v rámci vysílání českých televizních stanic. Zbylí je nevyžadují, protože si mohou tyto filmy obstarat sami, případně tuto specifickou tvorbu vůbec nevyhledávají:

„Určitě si myslím, že v televizi chybí hodně filmů a pořadů o homosexualitě... Občas spíš ČT dává takový pořady nebo filmy, který nejsou úplně prosáklý. Byl tam jeden pořad Q, se kterým asi začali a o jiným nevím. Filmy dávají jednou za čas na každé televizi s homosexuálním párem, ale toho je strašně málo. Viděla jsem třeba Zkrocená hora, Philadelphia, Venkovský učitel, seriál The L Word a několik dalších.“⁵²

„Filmů jsem pár viděl v televizi, ale žádný pořad nebo tak jsem neviděl. Viděl jsem třeba Zkrocenou horu, Ptačí klec a chci vidět Venkovského učitele. Podle mě nijak nepřeháněj a jsou natočený celkem dobře... Já to nějak nevyhledávám přímo v televizi, ale když chci, tak si to někde seženu.“⁵³

„Na ČT je ten pořad Q a na ČT2 dávají celkem často filmy zaměřené na homosexualitu. Ty jsou povětšinou s titulkama, což mi celkem i vadí. Komerční to dávají málokdy a jsou to většinou komedie. Můj oblíbený film je opravdu Ptačí klec... Ten obraz podávají humornou formou. Na tý ČT2 už dávají cílený filmy, tak tam doopravdy ty filmy vypovídají o tom, jak doopravdy žijeme a jaký máme problémy v rodině a podobně.“⁵⁴

⁵² Olina (31), 23. 1. 2010

⁵³ Lukáš (22), 3. 2. 2010

⁵⁴ Láďa (36), 31. 1. 2010

Respondenti nepovažují tisk za sdělovací prostředek, který se tématu homosexuality věnuje v dostatečné míře. Pouze dva z nich zaznamenali v novinách či časopisech články o registrovaném partnerství. Zbylí si na nic konkrétního nevzpomněli a uvedli, že se častěji setkávají se články bulvárního charakteru. Tyto články nepovažují za věrohodné, ale spíše ostudné. Někteří dávají přednost internetu před tištěnými médii:

„Sem tam nějaký článek vidím, ale že by to bylo pravidelný, tak to ne. Spíš si něco přečtu na internetu... Je to jak seriózní článek, tak ale i bulvár.“⁵⁵

„Jo, četl jsem, ale spíš to bylo o tom, jak proti tomu bojujou v jiných zemích, že mají ty zákony proti tomu a tak. Pak jsem četl na internetu na stránce www.004.cz nějaký články o tom. Tam je toho hodně.“⁵⁶

„V těch seriózních si přečtu, když se řešilo to registrované partnerství a adopce nebo taky o nějaký demonstraci gayů a lesbiček za nějaký práva. Jinak to skoro vůbec nikde nevidím.“⁵⁷

„Co se týče tématu s homosexualitou v novinách, tak s tím se neshledávám. Maximálně na stránce, kde se řeší politické věci, když se řešilo to registrované partnerství a eventuelně třeba v černé kronice, kdy je někdo například napaden kvůli tomu. Jinak to téma ze široka nevnímám.“⁵⁸

Kulturní akce (filmové festivaly, výstavy atd.) doposud nenavštívil žádný respondent. Jen čtyři z nich prokázali znalost názvů některých filmových festivalů, a to především Febiofestu a Mezipatra. Pouze dvě dotazované jasně vyjádřily snahu některou kulturní akci navštívit. Zbylí dotazovaní akce tohoto typu nevyhledávají:

„Tak to vůbec nevím ty jména. Vím, že je něco v zahraničí, ale přímo názvy tady u nás netuším... Já to ani nevyhledávám.“⁵⁹

„Já znám ty obyčejný festivaly, ale takovýhle vůbec neznám a ani jsem je nezaregistroval.“⁶⁰

„Znám dva festivaly. Ty se na tohle taky zaměřují. Jsou to ty Mezipatra a Febiofest, ale nikdy jsem se na něco nejela podívat... Takovýhle akce mě moc nelákají, ale nebráním se jim.“⁶¹

⁵⁵ Nikola (19), 22. 1. 2010

⁵⁶ Ondra (20), 23. 1. 2010

⁵⁷ Zuzka (29), 23. 1. 2010

⁵⁸ Martin (28), 1. 2. 2010

⁵⁹ Radek (24), 31. 1. 2010

⁶⁰ Jírka (23), 23. 1. 2010

⁶¹ Pavla (27), 2. 2. 2010

„To právě že moc nevyhledávám. Už několikrát jsem chtěla jít na Febiofest, ale nevím, proč jsem ještě nebyla. Není to proto, že bych se tam styděla jít. Spíš nejsem do toho tak horlivá, že bych se šla podívat na program, v kolik to hrajou a tak.“⁶²

Dotazovaní prokázali největší znalosti ve filmové tvorbě, a to především v té zahraniční. ČT považují za jedinou českou televizní stanici, která se tématem homosexuality skutečně zaobírá. Naopak nemají za to, že tisk dostatečně informuje o této problematice, neboť převládají informace bulvárního charakteru. Necelá polovina dotázaných prokázala znalost kulturních akcí, avšak pouze filmových festivalů.

7.5.6 Homosexuální komunity a internetové servery

Respondenti mají zkušenost s návštěvou minimálně jednoho gay baru (klubu). Tuto zkušenost má celkem 9 dotazovaných z celkového počtu 10. Někteří navštívili tento bar jednou, někteří vícekrát. Přesto však tyto podniky pravidelně nenavštěvují. Jedná se o občasnou návštěvu za účelem zábavy, posezení s přáteli, sdělení si novinek apod. Dotazovaní hodnotí gay bary velmi pozitivně, ale převážně navštěvují běžná restaurační a hospodská zařízení. Dle jejich zkušeností netvoří klientelu gay barů pouze homosexuálové, ale běžně se v nich setkávají i s heterosexuály:

„Znám nějaký gay bary, ale chodíme tam jen občas se pobavit a na diskotéku. My tam jdeme většinou s kamarádama.“⁶³

„Byla jsem v Praze. Tam to bylo prostě v pohodě. Všichni tam byli takový kamarádský a i já jsem se tam cítila dobře... Je to tam takový namíchaný. Chodí tam i heterosexuálové.“⁶⁴

„Bejvávalo. Než jsem si našel přítele, tak jsem tam chodil dřív docela často. Teď už tam tak nechodím, ale je to tam dobrý. Prostředí je hezký... Jo, tam jsou homosexuálové i heterosexuálové, takže tam panuje takový to přátelský prostředí.“⁶⁵

„Byl jsem v Praze v gay baru... Byl jsem tam po druhé, takže jsem s tím maximálně spokojený. Chodí tam jak normální lidi, tak i homosexuálové. Pak jsme ještě prošli jeden klub, ale tam byli už vyloženě jen muži, ale to je výjimka.“⁶⁶

Respondenti také uvedli, že v gay baru mají možnost projevit svou orientaci, ale dělají to jen zřídkakdy. Projevy ostatních homosexuálních jedinců na veřejnosti

⁶² Olina (31), 23. 1. 2010

⁶³ Zuzka (29), 23. 1. 2010

⁶⁴ Nikola (19), 22. 1. 2010

⁶⁵ Ondra (20), 23. 1. 2010

⁶⁶ Radek (24), 31. 1. 2010

– například držení se za ruce – jim nevadí. Pouze jeden dotazovaný uvedl, že gay bar dosud nenavštívil a ani o tom neuvažuje. Nechce totiž navenek nikterak projevit svou orientaci:

„Nebyl jsem tam. Možná bych tam někdy šel, ale to by tam museli jít i kámoši, aby se nezačali šířit řeči. Nepotřebuju, aby někdo začal dělat drby. Sám od sebe bych tam určitě nešel.“⁶⁷

Dotazovaní vesměs nenavštěvují webové servery či diskusní fóra s homosexuální tematikou. Pouze čtyři respondenti uvedli, že jsou registrováni na webovém serveru www.iboys.cz, ale nejsou tam za účelem seznámení.

7.6 Závěrečné hodnocení výzkumné části

Výzkumná část proběhla v souladu s mým očekáváním. Respondenti během uskutečněných interview ochotně spolupracovali a nevyhýbali se odpovědím na žádnou z otázek.

Ve dvou případech rozhovor probíhal v restauračním zařízení. To mohlo respondenty do jisté míry ovlivnit, avšak během rozhovoru jsem neshledal, že by prostředí mělo na jejich odpovědi zásadní vliv. Jeden respondent zpočátku váhal s odpověďmi, občas poněkud ztišoval hlas, ale během krátké doby bylo jeho chování již přirozené. Druhý respondent se choval přirozeně od začátku. Ve zbylých případech se jednalo o rozhovory v domácím prostředí respondentů. I oni se chovali velmi přirozeně; známky nervozity jsem shledal pouze u jedné respondentky, a to ještě před zahájením rozhovoru.

Někteří respondenti zpočátku odpovídali stručně, přesto že jim byl pro jejich odpovědi poskytnut dostatečný prostor. Vzhledem k tomu, že mým cílem bylo obdržet rozsáhlé odpovědi, snažil jsem se je získat vhodnými otázkami. Musím však dodat, že stručnost ze strany některých respondentů se týkala pouze první otázky. Nevyskytl se žádný významný problém, který by daný rozhovor znehodnotil.

Jsem si zcela vědom skutečnosti, že získané poznatky nelze v širším měřítku zobecňovat a že se vztahují k vybranému vzorku homosexuálně orientovaných lidí. Vzhledem k počtu dotazovaných však považuji tento kvalitativní výzkum za výzkum mající vypovídající hodnotu. Zajímavé odpovědi, které byly získány, mohou poskytnout

⁶⁷ Lukáš (22), 3. 2. 2010

určitý vhled do života homosexuálů. Tento vhled je ovšem třeba chápat jako užší, bez detailního zkoumání.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce si kladla za cíl shrnout základní informace o homosexualitě, homosexuálních občanech a jejich postavení v ČR. Problematika homosexuality se v současnosti stává otevřenější, než tomu bylo v minulosti; o homosexualitě se více diskutuje, je reflektována v kulturní produkci a objevuje se i v dalších oblastech. Přesto se ve společnosti stále vyskytují homofobní výpady, předsudky a odmítavé postoje vůči homosexuálně orientovaným lidem. S tímto postojem se setkáváme převážně u osob středního věku a starších občanů, avšak není tomu tak vždy. Homosexualita je vnímána přívětivěji především u mladší generace, která ji přijímá a nepohlíží na ni již odmítavě.

Stále se objevují různorodé teorie odborníků týkající se příčin vzniku odlišné sexuální orientace. Tito odborníci se ne vždy shodnou na jediném stanovisku, což vede k dalším debatám a sporům. Především laická společnost se může přiklonit k jednomu či druhému názoru bez jakýchkoli dalších informací, a zaujmout tak například k homosexualitě odmítavý postoj.

Výzkumná část, na níž se podíleli sami homosexuální jedinci, zahrnuje v obecné rovině především informace o jejich orientaci, životě, názorech týkajících se ČR a české společnosti. Tito respondenti poskytli – v rámci praktické části – velmi zajímavé a otevřené výpovědi, které však vzhledem k celkovému počtu dotazovaných nemusí být dostatečně reprezentativní. Otázky byly zvoleny s ohledem na teoretickou část práce.

Jsem si vědom toho, že tato bakalářská práce nemohla obsáhnout problematiku homosexuality v celé její šíři. V teoretické části jsem se snažil shrnout ty nejpodstatnější informace o tomto tématu a kvalitativním výzkumem svým dílem přispět ke zkoumání této komplexní problematiky.

Nadále zastávám názor, že by se o tomto tématu mělo více hovořit nejen v médiích, ale také například v rámci výuky na základních školách. Domnívám se, že diskuze o problematice homosexuality napomáhají mírnit předsudky a odmítavé postoje a přispívají tak k větší míře tolerance ve společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AARDWEG, Gerard. *Terapie homosexuality : Rádce pro postižené a poradce*. Praha : Hnutí pro život, 2003. 110 s. ISBN 80-239-1403-0.

ABELOVE , Henry, et al. *The lesbian and gay studies reader*. New York : Routledge, 1993. 666 s. ISBN 0-415-90519-2.

ANGE, Daniel. *Homosexuální... : Kdo jsi? Kam jdeš?*. Kostelní Vydří : Řád karmelitánů, 1995. 63 s. ISBN 80-7192-049-5.

BEŇOVÁ, Kateřina, et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha : Úřad vlády ČR, 2007. 72 s. ISBN 978-80-87041-33-8.

BRZEK, Antonín, PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, Jaroslava. *Třetí pohlaví?*. Praha : Scientia medica, 1992. 124 s. ISBN 80-85526-03-4.

BURR, Chandler. *A Separate Creation : the search for the biological origins of sexual orientation*. New York : Hyperion, 1996. 354 s. ISBN 0-7868-6081-2.

JAMEK, Václav. *O prašivém houfci*. Praha : Torst, 2001. 107 s. ISBN 80-7215-155-X.

JANOŠOVÁ, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha : Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.

KOUCKÁ, Pavla. *Existuje bisexualita?. Psychologie dnes*. 2006. ISSN 1212-9607.

L+G LOGOS. *Křesťané a homosexualita*. Praha : OPÁL, 1995. 22 s. ISBN 80-238-0423-5.

LAUN, Andreas. *Homosexualita z katolického pohledu*. Olomouc : Matice cyrilometodějská, 2003. 334 s. ISBN 80-7266-138-8.

NEDBÁLKOVÁ, Kateřina. *Láska je láska : ...když choděj kluci s klukama a holky s holkama*. Brno : GaTe : STUD Brno, 2007. 43 s. ISBN 978-80-239-9050-8.

NEUMANNOVÁ, Radka. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR*. Praha : Multikulturní centrum Praha, 2006. 78 s. ISBN 80-239-7825.

SMITH, LaGard. *Hnutí homosexuálů : Boj za lidská práva, nebo propaganda?*. Praha : [s.n.], 2004. 182 s. ISBN 80-239-4122-4.

SOKOLOVÁ, Věra. *Mediální obraz leseb a gayů*. Brno : STUD, 2006. 71 s. ISBN 80-239-8120-X.

STEHLÍKOVÁ, Džamila, et al. *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR*. Praha : Sdružení organizací homosexuálních občanů, 1995. 140 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

BLAHA, Milan. *Obrazar* [online]. 2006 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://konference.web2.cz/obrazar/abstrakty.phtml>

Evangelíci a katolíci - rozdíl? [online]. 2008 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <http://otazky.vira.cz/otazka/Evangelici-a-katolici-rozdil.html>

KAŇKA, Petr. *Abeceda homosexuality*. [online]. 004, 2000 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf

Katechismus katolické církve [online]. c2009 [cit. 2009-12-14]. Dostupný z WWW: <http://katechet.cirkev.cz/katechismus-katolicke-cirkve.html>

KAVKA, Martin. *Homosexuální adopce: ano, nebo ne?* [online]. 2008 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <http://www.magazin.cz/laska-a-sex/2048-dovolili-byste-homosexualum-adoptovat-deti>

LeGaTo [online]. 2005 [cit. 2009-12-02]. Dostupný z WWW: <http://www.partnerstvi.cz/fa-legato/>

MVCR. *Registrované partnerství* [online]. 2008 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/registrovane-partnerstvi.aspx>

NÁRODNÍ PROGRAM BOJE PROTI AIDS. *Detailně o AIDS* [online]. [cit. 2009-12-23]. Dostupný z WWW: <http://www.aids-hiv.cz/index.html>

PECHOVÁ, Olga. *Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit?* [online]. c2009 [cit. 2009-12-12]. Dostupný z WWW: <http://lgbt.poradna-prava.cz/clanky-zpravy-a-diplomove-prace.html>

Postoje společnosti k homosexualitě, homofobie [online]. [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=35>

PROCHÁZKA, Ivo, HROMADA, Jiří. *DISKRIMINACE 2003 (průzkum EU)* [online]. 2003 [cit. 2009-12-19]. Dostupný z WWW: <http://gay.iniciativa.cz/www/index.php?page=clanek&id=256>

SCEAV. *Stanovisko SCEAV k otázce homosexuality* [online]. 2006 [cit. 2010-01-17]. Dostupný z WWW: <http://www.sceav.cz/stanoviska-cirkve/stanovisko-sceav-k-otazce-homosexuality/strana-2.html>

SOKOLOVÁ, Věra. *Proč pořád ten strach?: Homofobie jako vyjádření individuálního postoje* [online]. 2006 [cit. 2009-12-13]. Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/art/27690.html>

Zákon o registrovaném partnerství už využily stovky párů [online]. 2008 [cit. 2009-12-18]. Dostupný z WWW: http://zpravy.idnes.cz/zakon-o-registrovanem-partnerstvi-uz-vyuzily-stovky-paru-poh-/domaci.asp?c=A080129_190207_domaci_miz